

หลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศต่างๆ

3.1 การเปิดเผยข้อเท็จจริงในประเทศสหรัฐอเมริกา

เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ระบบกฎหมายแบบ common law ซึ่งยึดหลักกฎหมายตามแนวคำวินิจฉัยของศาลเป็นสำคัญ การเปิดเผยข้อเท็จจริงในสหรัฐอเมริกา จึงพัฒนาในศาลมากกว่าในบทบัญญัติ และมีการพัฒนาในมลรัฐมากกว่าสหรัฐ (federal) การเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลย เริ่มต้นด้วยการพยายามชักนำหรือบังคับให้จำเลยรับสารภาพ การตรวจหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา แล้วพัฒนาโดยคำวินิจฉัยของศาล จนเป็นบทบัญญัติดังเช่นปัจจุบัน การเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลย อาจแบ่งเป็น การแจ้งข้อต่อสู้ (และพยานที่อ้างประกอบข้อต่อสู้) บางประเภทล่วงหน้า และการเปิดเผยพยานเอกสาร และพยานวัตถุในความครอบครองของจำเลย

3.1.1 การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า (advance notice of defense)

การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า คือการเปิดเผยลักษณะของข้อต่อสู้ (nature of defense) ล่วงหน้าซึ่งหมายถึงการที่จำเลยเปิดเผยแนวทางการต่อสู้คดี ให้รัฐได้ทราบถึงข้อต่อสู้หลักและพยานหลักฐานหลัก (case-in-chief) ของจำเลย ที่จำเลยตั้งใจจะอ้างเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการพิจารณาคดี¹ ซึ่งการเปิดเผยนี้จะช่วยให้ประเด็นในคดีกระจ่างขึ้น²

โดยทั่วไปการให้จำเลยแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าไม่ขัดต่อสิทธิที่จะไม่ให้การ ปราบปรามตนเองและสิทธิที่จะไม่ให้การ³ ซึ่งสิทธิดังกล่าวคุ้มครองจำเลยเพียงเท่าที่จำเลยมีสิทธิที่

¹ โปรดดูบทที่ 2.

² American Jurisprudence, Volume 23, (New York: The Lawyer Co-operative Publishing Co., 1965), p.729.

³ Michale Moore, "Criminal Discovery," The Hastings Law Journal Vol.19 (March 1968): 903.

จะขอให้รัฐเปิดเผยแนวทางคดีของรัฐให้จำเลยทราบก่อนเท่านั้น⁴ เหตุเพราะจำเลยในระบบ common law สามารถรู้ถึงแนวทางคดีของรัฐได้ก่อนแล้ว จากการบรรยายฟ้อง⁵ การขอให้แสดงรายละเอียดของฟ้อง (bill of particulars) การไต่สวนมูลฟ้อง และการให้การต่อคณะลูกขุนใหญ่⁶ ซึ่งเมื่อได้ทราบแล้วจำเลยก็มีอาจอ้างสิทธิตามรัฐธรรมนูญที่จะปกปิดข้อต่อสู้ของตนไว้อีก

อย่างไรก็ดี การเปิดเผยข้อต่อสู้ล่วงหน้านี้ มลรัฐส่วนใหญ่ของสหรัฐอเมริกา รวมทั้งรัฐบาลกลางก็บังคับให้จำเลยเปิดเผยเฉพาะข้อต่อสู้ที่มีลักษณะเป็นการยืนยันถึงการต่อสู้คดี (affirmative defense) ที่จำเลยตั้งใจเสนอ เพื่อปลดเปลื้องความผิดเท่านั้น เพราะถือว่าไม่เป็นการให้จำเลยต้องแจ้งล่วงหน้า (come forth) ด้วยสิ่งที่มีแนวโน้มจะตั้งมูลความผิดต่อตัวจำเลยเอง⁷

ข้อต่อสู้ที่มลรัฐส่วนใหญ่ และรัฐบาลกลางให้จำเลยมีหน้าที่ต้องแจ้งล่วงหน้าให้พนักงานอัยการทราบก่อนการพิจารณาคดี ได้แก่ ข้อต่อสู้เรื่องฐานะที่อยู่และความวิกลจริต ส่วนบางมลรัฐ (ส่วนน้อย) ให้จำเลยต้องแจ้งล่วงหน้าสำหรับข้อต่อสู้อื่นที่เป็น affirmative defense เช่น ข้อต่อสู้เรื่องป้องกันตัว เป็นต้น

⁴ Ibid., p.904.

⁵ รวมทั้งสิทธิของจำเลยที่จะได้รับแจ้งถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อกล่าวหาตามรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ 6 ด้วย

⁶ Legaline Adaptable to Kamisar, (California: Law Distributors, inc., 1976), pp.194-195.

⁷ Prosecution Entitle to Know Identity of Defense's Witnesses and Discover Documents to be Introduced in Support of Affirmative Defense," Columbia Law Review Vol.63 (February 1963): 364. และคดี People V.Schade, 161 Misc 215 292 N.Y. Supp.615-616.

3.1.1.1 ข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ (defense of alibi)

ตามหลัก common law เดิม ถึงแม้ว่ารัฐจะต้องเปิดเผยให้จำเลยรู้ถึงรายละเอียดแห่งฟ้องให้จำเลยทราบ (indictment หรือ information) จำเลยที่ต่อสู้ว่าไม่ผิด (not guilty) ก็ไม่ต้องเปิดเผยข้อต่อสู้เฉพาะ (particular defenses) ที่เขาตั้งใจจะเสนอ⁸ ซึ่งการไม่ต้องให้จำเลยแจ้งข้อต่อสู้เฉพาะนี้ทำให้จำเลยมีช่องทางที่จะเสนอพยานเท็จ (perjured testimony) เพื่อสนับสนุนข้อต่อสู้นั้น เพราะการเปิดเผยข้อต่อสู้ในระยะเวลากระชั้นชิด ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถจะแสดงว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นเท็จได้ (expose as a fabrication)⁹ การต่อสู้คดีที่ไม่สุจริต (false plea) เช่น การต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่นี้มักจะทำให้เกิดข้อสงสัยขึ้นเรื่อยๆ หากมีการแจ้งล่วงหน้าพนักงานอัยการก็สามารถเตรียมพยานมาหักล้างข้อต่อสู้เหล่านี้ได้ แต่หากไม่แจ้งล่วงหน้า (without warning) แล้วการโต้แย้งข้อต่อสู้เหล่านี้ก็แทบจะทำได้ไม่เลย¹⁰ จากการที่จำเลยมีสิทธิได้รับทราบถึง nature of charge ด้วยวิธีการต่างๆ หลายวิธีดังได้กล่าวมาแล้วนี้เอง เพื่อเป็นการยุติธรรมลรัฐต่างๆ จึงเปลี่ยน

⁸ เช่นคดี Romero V. Squier, 133 F.2d 528 (9th. Cir.) (1943) (entrapment); Shield V. State, 221 Ala. 321, 128 Sc. 786 (1930) (selfdefense); Leonard V. State, 17 Ariz. 293, 151 Pac. 947 (1915) (alibi); People V. Joyce, 233 N.Y. 61, 134 N.E. 836 (1922) (insanity).

⁹ "Prosecution Entitled to Know Identity of Defendant's Witnesses and Discover Documents to be Introduced in Support of Affirmative Defense," p.362 อ้างจาก Millar, The Statutory Notice of Alibi, Journal of American Institute of Criminal Law & Criminology 24 (1934): 849, 857; Stayton & Watkins, "Is Specific Notice of the Defense of Alibi Desirable?", Texas Law Review, 18 (1940): 51, 153-4 และ Dean, "Advance Specifications of Defense in Criminal Case," : 436-7.

¹⁰ "Prosecution Entitled to know Identity of Defendant's Witnesses and Discover Documents to be Introduced in Support of Affirmative Defense," : 363.

แปลงหลัก common law ใหม่ ให้จำเลยที่จะต่อสู้คดีโดยอ้างฐานะที่อยู่ต้องแจ้งข้อต่อสู้ให้รัฐทราบล่วงหน้า บทบัญญัติเกี่ยวกับการแจ้งฐานะที่อยู่ (notice of alibi provisions) จึงได้ถูกกำหนดขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1927 และยังคงยึดถือสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน¹¹ ทั้งนี้เพราะแต่ละมลรัฐต่างก็ตระหนักถึงข้อบกพร่องของการพิจารณาคดีในระบบกล่าวหา (adversary system) อันเป็นการพิจารณาที่แย่งกระด้าง เปรียบเสมือนการเล่นไพ่โป๊กเกอร์ (poker game) ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ปิดบังไพ่ของตนไว้อย่างมิดชิดจนกว่าจะถึงเวลาเปิดไพ่ แต่การแจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานะที่อยู่ล่วงหน้านี้ ทำให้การพิจารณาคดีอ่อนตัวลงและอย่างน้อยที่สุดก็มีส่วนสัมพันธ์กับ "due process" อยู่บ้าง กล่าวคือ เป็นบทบัญญัติที่สนับสนุนส่งเสริมให้การค้นหาความจริงในคดีอาญาจากทั้งจำเลยและรัฐเป็นไปอย่างกว้างขวาง เข้าลึกถึงข้อเท็จจริงที่แน่นอน อันเป็นสิ่งสำคัญในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์¹² เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ การวิพากษ์กล่าวหาหรือแจ้งข้อต่อสู้เกี่ยวกับฐานะที่อยู่ล่วงหน้านั้น อาจช่วยให้ได้ทราบถึงกลอุบาย การปลอมแปลงแต่งตั้งพยานหลักฐานรวมทั้งพยานบุคคลที่จะนำมาอ้างเป็นข้อต่อสู้ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ทำให้ทนายจำเลยต้องพิจารณาบทวนคดีของเขา ถ้าเขาพบว่าลูกความของเขาได้ให้ข้อเท็จจริงอันเป็นเท็จ ก็อาจถอนตัวออกจากคดี หรือพยายามที่จะแนะนำให้ลูกความของเขาให้การรับสารภาพผิด ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทำให้อัยการกำหนดโทษในข้อหาที่ต่ำกว่าได้¹³

ในด้านความหมายหรือนิยามข้อต่อสู้เรื่องฐานะที่อยู่ หมายถึง ข้อต่อสู้ที่จำเลยอ้างว่าตนอยู่ในอีกสถานที่ที่ระบุไว้ ซึ่งอยู่ห่างไกลจากที่เกิดเหตุมากจนอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีความเป็นไปได้ทางกายภาพ (physically impossible) ที่จำเลยจะอยู่ในที่เกิดเหตุ¹⁴

¹¹ Gordon Dean, "Advance specifications of defense in criminal case," American Bar Association Journal Vol. 20, (1934): 436-437.

¹² Yale Kamisar, Wayne R.Lafave, Jerold H. Israel, Modern Criminal Procedure, (St. Paul, Minnesota: West Publishing Co., 1974), p.1253.

¹³ Ibid., p.1255.

¹⁴ Richard N.Gooderson, Alibi, (London: Heinemann, 1977), p.4.

นิยามของข้อต่อสู้ เรื่องฐานที่อยู่ที่ปรากฏชัดเจนในตัวบทกฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติของรัฐจอร์เจีย บัญญัติว่า "การต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่หมายถึง การแสดงถึงความเป็นไปไม่ได้ของการปรากฏตัวของจำเลยในสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด ในเวลาที่เกิดการกระทำความผิด และระดับของพยานหลักฐานในแง่ของเวลาและสถานที่ต้องมีเหตุผลที่จะตัดความเป็นไปได้ของการปรากฏตัวในสถานที่ที่เกิดการกระทำผิดนั้น" ¹⁵

ส่วนพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ที่บางมลรัฐให้ต้องแจ้งมาพร้อมกับข้อต่อสู้นั้น รัฐ Oregon และ South Dakota ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง "พยานหลักฐานที่จำเลยในคดีอาญาอ้างว่า ในเวลาที่เกิดการกระทำความผิดตามข้อกล่าวหา จำเลยได้อยู่ ณ อีกสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ไม่ใช่สถานที่ที่เกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น" ¹⁶

ประเด็นสำคัญประการหนึ่งในเรื่องความหมายของข้อต่อสู้คือ ระยะทางระหว่างสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิดกับสถานที่ซึ่งจำเลยอ้างว่ามีฐานที่อยู่จะต้องใกล้เคียงพอที่จะตัดความเป็นไปได้ของการปรากฏตัวของจำเลยในสถานที่ที่เกิดการกระทำความผิด ดังเช่นในคดี State V. Bosworth ¹⁷ จำเลยถูกฟ้องข้อหาทำลายรถยนต์คันหนึ่งที่ถนนสายหนึ่ง จำเลยต่อสู้คดีว่าขณะนั้นเขาอยู่บนทางเท้าห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ 25 ฟุต ศาลสูงกลับคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นว่า ข้อต่อสู้ดังกล่าวไม่เป็นการอ้างฐานที่อยู่

¹⁵ Code Ann. S. 38-122. ใช้อีกคำ "Alibi, as a defense, involves the impossibility of the accused's presence at the scene of the offense at the time of its commission; and the range of evidence, in respect to time and place, must be such as reasonably to exclude the possibility of presence".

¹⁶ Oregon: O.R.S. 135-875(2); Laws (1969), C.293, S.1 South Dakota: S.L.1974, ch.168,s.1, amending 23-37-5. ว่า "evidence that the defendant in a criminal action was at the time of the commission of the alleged offense, at a place other than the place where such the offense was committed".

¹⁷ 10 P.375.

อย่างไรก็ตาม บางมลรัฐไม่ถือระยะทางที่เกิดเหตุและสถานที่ซึ่งจำเลยอ้างสถานที่อยู่เป็นเรื่องสำคัญ เพียงแต่จำเลยอ้างว่าจำเลยไม่ปรากฏตัวอยู่ในที่เกิดเหตุ ก็ถือเป็นข้อต่อสู้เรื่องสถานที่อยู่แล้ว เช่น มลรัฐเท็กซัส¹⁸ เป็นต้น นอกจากนี้หากจำเลยไม่ได้อ้างสถานที่ใดขึ้นมาโดยเฉพาะเจาะจง (specific place) จำเลยก็ไม่ต้องแจ้งล่วงหน้าถึงข้อต่อสู้ด้วย

เนื่องจากข้อต่อสู้เรื่องสถานที่อยู่สามารถอ้างขึ้นได้ง่าย จำเลยมักอ้างสถานที่ที่มืดซิด พยานส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับจำเลย และข้อต่อสู้นี้มักเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่บนความรู้เห็นของจำเลยฝ่ายเดียว จึงสามารถแต่งพยานเท็จได้ง่าย ข้อต่อสู้นี้เสื่อมลงจนถึงกับถูกเรียกว่าเป็นข้อต่อสู้ของผู้ร้าย (rogue defense) แต่หลังจากหลักเกณฑ์การให้จำเลยแจ้งข้อต่อสู้เรื่องสถานที่อยู่ล่วงหน้าถูกนำมาใช้ในรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา¹⁹ จำนวนการเบิกความเท็จได้ลดลงอย่างมาก²⁰ จึงกล่าวได้ว่า การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้ามีขึ้นเพื่อการลดปัญหาการอ้างข้อต่อสู้เท็จและการแต่งพยานเท็จด้วย

บทบัญญัติเรื่องสถานที่อยู่ (alibi statute) ในมลรัฐต่างๆ จะมีเนื้อหาคล้ายๆ กัน คือให้จำเลยมีหน้าที่แจ้ง (give notice) ถึงความตั้งใจที่จะอ้างข้อต่อสู้เรื่องสถานที่อยู่ให้แก่พนักงานอัยการทราบล่วงหน้าก่อนการพิจารณาคดี การแจ้งนั้นจะต้องระบุถึงสถานที่อันแน่นอนที่จำเลยอ้างว่ามีถิ่นที่อยู่ในขณะที่เกิดการกระทำความผิด บางมลรัฐให้แจ้งรายชื่อพยานและที่อยู่ของพยานที่จำเลยจะอ้างสนับสนุนข้อต่อสู้ด้วย บทลงโทษสำหรับการไม่แจ้งนี้คือศาลอาจตัด (exclude) พยานที่จำเลยอ้างประกอบข้อต่อสู้นั้นได้

บทบัญญัติของมลรัฐ Washington²¹ บัญญัติว่า พนักงานอัยการต้องแจ้งรายชื่อของพยานให้กับจำเลยก่อนและภายใน 5 วันหลังจากพนักงานอัยการแจ้งรายชื่อพยานของตนแล้ว จำเลยต้องแจ้งรายชื่อพยานที่จำเลยตั้งใจจะอ้างตอบแทน อย่างไรก็ตาม

¹⁸ Colbert V. State, 107 S.W.1115 (1908).

¹⁹ โดยเริ่มในรัฐ Michigan เป็นครั้งแรกในปี 1927.

²⁰ Dean, "Advance Specifications of Defense in Criminal Cases", p.436, Moore, "Criminal Discovery", p.902-903.

²¹ Wash. Rev. Code Ann. 10.37.030 (1961).

คำวินิจฉัยในคดีต่างๆ ก็มีได้วินิจฉัยว่าการที่พนักงานอัยการต้องแจ้งรายชื่อบุคคลฝ่ายตนนั้น เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญของจำเลยที่จะได้รับ²²

มลรัฐส่วนใหญ่วางหลัก (จากคำวินิจฉัยของศาลสูง) ว่าจำเลยต้องแจ้งรายชื่อบุคคลที่จำเลยตั้งใจจะอ้างมาให้การในชั้นพิจารณาเกี่ยวกับข้อต่อสู้หรือฐานที่อยู่ให้พนักงานอัยการทราบก่อนการพิจารณา และเมื่อพนักงานอัยการได้ทราบแล้ว มีหน้าที่ต้องแจ้งพยานที่ตั้งใจจะนำมาโต้แย้งฐานที่อยู่ให้จำเลยทราบ สิทธิที่จำเลยจะได้รับแจ้งพยานที่จะมาโต้แย้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่นี้เป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญของจำเลยที่จะได้รับตาม due process²³ นับว่าบทบัญญัติในเรื่องการแจ้งข้อต่อสู้ฐานที่อยู่ไม่มีเกราะป้องกันความเสียหายอยู่ในตัวอยู่แล้ว โดยการให้ฝ่ายรัฐมีหน้าที่ต้องแจ้งพยานที่จะนำมาโต้แย้งให้จำเลยทราบเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติในเรื่องการแจ้งล่วงหน้าถึงข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ของมลรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา อาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่ให้แจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ (ระบุสถานที่ซึ่งอ้างว่าตนมีถิ่นที่อยู่ในขณะเกิดการกระทำความผิด) พร้อมทั้งชื่อและที่อยู่ของพยานที่จะนำมาประกอบข้ออ้างนั้น²⁴ กับกลุ่มที่ให้แจ้งเฉพาะข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่เพียงอย่างเดียว²⁵ กลุ่มหลังนี้จึงไม่ต้องนำหลักเรื่อง due process มาใช้²⁶ ส่วนบทลงโทษสำหรับการไม่แจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ล่วงหน้าของกลุ่มหลังนี้ ศาลมักจะอนุญาติให้ยื่นอุทธรณ์ให้ถูกต้องมากกว่าการตัดพยาน²⁷

²² ดู State V. Sickles 144 Wash 236, 257 Pac. 385 (1972). กรณีนี้แตกต่างจากการที่พนักงานอัยการต้องแจ้งรายชื่อบุคคลฝ่ายตนที่จะนำมาโต้แย้งพยานที่จำเลยอ้างประกอบข้อต่อสู้ฐานที่อยู่

²³ อ้างถึงในคดี Wardius V. Oregon (USSC, 1973).

²⁴ ปัจจุบันในประเทศสหรัฐอเมริกา 25 มลรัฐมีบทบัญญัติให้จำเลยต้องแจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ล่วงหน้าในกลุ่มนี้มี 7 มลรัฐที่บังคับให้จำเลยต้องแจ้งทั้งข้อต่อสู้ และรายชื่อบุคคลของพยาน.

²⁵ เช่นรัฐ Indiana, Maine, Ohio, Oklahoma, Utah เป็นต้น.

²⁶ Gooderson, Alibi, p.114.

²⁷ Ibid, p.114 ในรัฐ Oklahoma ถือว่าการยื่นข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ล่วงหน้าไม่ใช่เป็นบทบังคับ (คดี Connery V. State, 499 p.2d 462, 464 (1972)).

ในส่วนของรัฐบาลกลาง หลักเกณฑ์การต้องแจ้งล่วงหน้าถึง
 ข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ บัญชีไว้ใน Federal Rule of Criminal Procedure Rule 12.1
 ซึ่งถือเป็นกรณีเฉพาะ ต่างหากจากบทบัญญัติในเรื่องการเปิดเผยข้อเท็จจริงทั่วไปใน Rule 16
 บทบัญญัติ Rule 12.1 มีรายละเอียดดังนี้²⁸

1. หากมีคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษร โดยพนักงานอัยการ
 ต้องระบุวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งความผิดถูกอ้างว่าเกิดขึ้นไว้ในคำร้องขอ จำเลยต้องแจ้ง
 ภายใน 10 วัน หรือภายในระยะเวลาศาลกำหนดถึงความตั้งใจที่จะอ้างฐานที่อยู่เป็นข้อต่อสู้ การ
 แจ้งของจำเลยต้องระบุถึงสถานที่โดยเฉพาะเจาะจง (specific place) ซึ่งจำเลยอ้างว่าได้
 อยู่ในเวลาที่ความผิดถูกอ้างว่าเกิดขึ้นพร้อมทั้งชื่อและที่อยู่ของพยานบุคคลที่จำเลยตั้งใจจะอ้าง
 ประกอบข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่นั้น

2. ภายใน 10 วันหลังจากนั้น แต่ต้องไม่น้อยกว่า 10 วันก่อน
 การพิจารณา หากศาลไม่สั่งเป็นอย่างอื่น พนักงานอัยการจะต้องแจ้งแก่จำเลย หรือทนายจำเลย
 เป็นลายลักษณ์อักษร ระบุถึงชื่อและที่อยู่ของพยานบุคคลที่รัฐตั้งใจจะอ้าง เพื่อแสดงว่าจำเลยปรากฏ
 ตัวอยู่ในสถานที่ซึ่งอ้างว่าความผิดเกิด พร้อมทั้งพยานบุคคลอื่นที่จะนำมาโต้แย้งคำให้การของพยาน
 บุคคลของจำเลยเกี่ยวกับฐานที่อยู่

3. ในเวลาก่อนหรือหลังการพิจารณาคดี หากคู่ความฝ่ายใด
 ทราบถึงพยานบุคคลที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ในเงื่อนไขของการต้องแจ้งตามข้อ 1. หรือ 2. คู่ความฝ่ายนั้น
 จะต้องแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งหรือทนายความของอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยทันที ถึงการมีอยู่และรูปพรรณ
 สันฐาน (identity) ของพยานบุคคลที่เพิ่มขึ้นนั้น

4. หากฝ่ายใดเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอภายใต้กฎเกณฑ์ที่
 บัญญัติไว้ ศาลอาจไม่รับฟังคำเบิกความของพยานบุคคลที่มีได้ถูกเปิดเผยก่อนในการให้การถึงการ
 ไม่มีตัวจำเลยหรือการปรากฏตัวของจำเลย ในสถานที่ซึ่งอ้างว่าความผิดเกิดขึ้น แต่บทบัญญัตินี้ไม่ตัด
 สิทธิของจำเลยที่จะให้การเป็นพยานในนามของตนเอง

²⁸ Stephen A. Saltborge, American Criminal Procedure, 2nd ed.
 (St. Paul, Minnesota: West Publishing Company, 1985), p.140.

5. หากสามารถแสดงเหตุผลจนเป็นที่พอใจ ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้เป็นการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามข้อ 1.-4. ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

6. พยานหลักฐานที่ตั้งใจจะเสนอเพื่อพิสูจน์ถึงข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่หรือกล่าว (statements) ที่ทำขึ้นเกี่ยวกับการนั้น หากภายหลังถูกถอน ห้ามมิให้รับฟังเป็นการปรักปรำบุคคลผู้แจ้งล่วงหน้านั้น

3.1.1.2 ข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริต (defense of insanity)

นอกเหนือจากกรณีหลักเกณฑ์การบอกกล่าวหรือแจ้งข้อต่อสู้เกี่ยวกับฐานที่อยู่ (alibi) ล่วงหน้าดังกล่าวแล้ว หลายรัฐในสหรัฐอเมริกายังให้ความหมายรวมถึงข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริต (insanity defenses) ด้วย กล่าวคือ กรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะอ้างข้อต่อสู้ว่า ในขณะที่ตนกระทำความผิดนั้นตนเป็นคนวิกลจริต อันจะทำให้การกระทำของตนไม่เป็นความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยก็ต้องบอกกล่าวหรือแจ้งให้พนักงานอัยการทราบล่วงหน้าถึงความตั้งใจที่จะต่อสู้เรื่องวิกลจริตด้วย เช่นเดียวกับกรณีอ้างฐานที่อยู่²⁹

การแจ้งข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริต มีขึ้นก่อนบทบัญญัติที่ให้การแจ้งล่วงหน้าสำหรับข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่เสียอีก ซึ่งเป็นเพราะว่า ความสำคัญของการต้องแจ้งล่วงหน้าของข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริตมีมากกว่า เนื่องจากความจำเป็นในการเตรียมพยานหลักฐานทาง

²⁹ Jerry E. Norton, "Discovery in The Criminal Process", The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science Vol.61 (1970): 14 และดู Inbau & Sowle, Criminal Justice : Case and Comments, 2nd ed. (New York: The Foundation Press, Inc., 1964), p.1041.

วิทยาศาสตร์ ซึ่งซับซ้อนกว่านั่นเอง ³⁰ ปัจจุบันในสหรัฐอเมริกาถึง 25 มลรัฐ ³¹ ที่มีบทบัญญัติให้
 แจ่งสว่างหน้าถึงข้อต่อสู้เรื่องความวิกลจริต และรัฐบาลกลางก็ได้เพิ่มเติม Rule 12.2 แห่ง
 Federal Rule of Criminal Procedure เมื่อปี ค.ศ.1975 ให้มีการแจ่งสว่างหน้าถึง
 ข้อต่อสู้

ข้อต่อสู้ว่าวิกลจริตนี้ หมายถึง เฉพาะการต่อสู้คดีว่าจำเลย
 วิกลจริตขณะกระทำความผิดเท่านั้น ไม่หมายความว่าไปถึงการที่จำเลยอ้างว่าวิกลจริตขณะอยู่ระหว่าง
 การพิจารณาคดี อันเป็นเหตุให้เลื่อนการพิจารณาหรือสั่งให้จำเลยเข้ารับการรักษายาบาล ดังนั้น
 การต่อสู้คดีว่าวิกลจริตจึงหมายถึงการต่อสู้ว่า ในขณะที่เกิดการกระทำความผิดจำเลยอยู่ภายใต้ความ
 บกพร่องในการพิจารณาถึงเหตุผล อันเนื่องมาจากโรคทางจิต (disease of the mind) ทำให้
 ไม่รู้ถึงธรรมชาติ (nature) และคุณภาพ (quality) ของการกระทำที่เขากำลังกระทำอยู่ หรือ
 หากเขารู้ เขาก็ไม่รู้ว่สิ่งที่เขากำลังทำอยู่เป็นความผิด ³² ซึ่งภาระการพิสูจน์ ในการอ้างความ
 วิกลจริต ของจำเลยมีแค่การพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปรากฏว่าจำเลยอาจจะวิกลจริตตามภาระการ
 พิสูจน์ของจำเลยในดีอาญาเท่านั้น ³³ ไม่ต้องพิสูจน์จนสิ้นความสงสัย

³⁰ Jerome Hall, Yale Law Journal (1942): 523, 531.

³¹ District of Columbia (1967), Alabama (1896), Aaska (1972),
 Arisona (1936), Arkansas (1936), California (1927), Colorado (1927),
 Florida (1939), Indiana (1881), Iowa (1941), Louisiana (1928),
 Maryland (1967), Michigan (1927), Minnesota (1975), Missouri (1963),
 New York (1963), New Jersey (1934), North Dakota (1973), Ohio (1929)
 Oregon (1937), South Dakota (1953), Utah (1937), Vermont (1935),
 Washington (1907) Wisconsin (1921), Whoming (1939).

³² I.G. Caruell and E. Swinfen Green, Criminal Law and
 Procedure, (London: Sweet & Maxwell, 1970) p.24.

³³ Ibid.

ในขณะที่ข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ เป็นข้อต่อสู้ที่ต้องแจ้งล่วงหน้า เพราะเป็นข้อต่อสู้ที่อ้างได้ง่าย ไม่ต้องชี้ผู้เชี่ยวชาญในการเป็นพยาน ทำให้สามารถอ้างได้ในเวลากระชั้นชิด และทำให้พนักงานอัยการเสียเปรียบ เพราะไม่สามารถหาข้อโต้แย้งได้ทัน แต่การต่อสู้คดีโดยอ้างความวิกลจริตมีเหตุผลในการต้องแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า ต่างออกไป กล่าวคือ ข้อต่อสู้ไม่จำเป็นต้องชี้พยานผู้เชี่ยวชาญ และพยานหลักฐานประกอบข้อต่อสู้มักเป็นพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หรือรายงานผลการตรวจทางห้องทดลองของแพทย์ เป็นต้น ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบและหาพยานหลักฐานมาโต้แย้งได้ในเวลากระชั้นชิด จึงทำให้พนักงานอัยการเสียเปรียบหากไม่แจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ความต้องการที่ให้มีการแจ้งข้อต่อสู้เรื่องความวิกลจริตล่วงหน้า ก็ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้มีการสร้างความประหลาดใจในชั้นพิจารณา และเพื่อขัดขวางการสร้างพยานฐานเท็จอยู่นั้นเอง³⁴ นอกจากนี้ข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริตยังมีลักษณะเป็น affirmative defense อีกด้วย³⁵

การแจ้งข้อต่อสู้ถึงความบกพร่องทางจิตใจล่วงหน้าก่อนการพิจารณาที่บัญญัติไว้ใน Rule 12.2 ของ Federal Rule of Criminal Procedure มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้³⁶

1. หากจำเลยตั้งใจที่จะต่อสู้คดีโดยอ้างถึงความวิกลจริตในเวลาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด (at the time of the alleged offense) จำเลยต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานอัยการทราบ ภายในระยะเวลาที่กำหนดก่อนการพิจารณาหรืออาจช้ากว่านั้นแล้วแต่ศาลจะกำหนด ถึงความตั้งใจที่จะอ้างความวิกลจริตเป็นข้อต่อสู้พร้อมทั้งส่งสำเนาความออกสำนวนนั้นให้กับเสมียนศาลไว้ด้วย หากจำเลยเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม จำเลยก็ไม่อาจยกเอาความวิกลจริตขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ เว้นแต่ได้แสดงเหตุผลจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ศาลอาจอนุญาต

³⁴ Dean, "Advance Specifications of Defense in Criminal Case," : 437.

³⁵ American Jurisprudence, Vol.29, (1967), p.191.

³⁶ Stephen A. Saltzburge, American Criminal Procedure, p.240-241.

ให้แจ้งข้อต่อสู้ที่กระทำโดยล่าช้าได้ หรืออาจอนุญาตให้ขยายเวลา หรือให้คู่ความมีโอกาสเตรียมตัวในการพิจารณาคดี หรืออาจมีคำสั่งประการอื่นตามที่เห็นสมควร

2. หากจำเลยตั้งใจจะนำพยานผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรคจิต จิตบกพร่อง หรือสภาวะทางจิตใจอื่นๆ ของจำเลยที่จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวเกี่ยวกับการกระทำ ความผิด จำเลยต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พนักงานอัยการทราบภายในระยะเวลาที่กำหนดก่อน การพิจารณา หรืออาจช้ากว่านั้นแล้วแต่ศาลจะกำหนด พร้อมทั้งส่งสำเนาคำบอกกล่าวนั้นให้กับ เสมียน ศาลเก็บไว้ด้วย เว้นแต่ได้แสดงจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ศาลอาจอนุญาตคำบอกกล่าวที่กระทำ โดยล่าช้าได้หรืออาจอนุญาตให้ขยายเวลา เพื่อให้คู่ความมีโอกาสเตรียมตัวในการพิจารณาคดี หรือ อาจจะมีคำสั่งประการอื่นตามที่เห็นสมควร

3. ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเป็นการเหมาะสมแก่คดี เมื่อ พนักงานอัยการมีคำร้องขอ ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยยอมให้มีการตรวจสภาวะทางจิต การตรวจนี้ ไม่ว่าจะโดยความยินยอมหรือไม่ยินยอม ก็ไม่ถือว่าเป็นคำกล่าว (Statement) ของจำเลยและ ไม่ถือว่าเป็นคำให้การของผู้เชี่ยวชาญ ผลของการตรวจจะไม่รับฟังเป็นพยานหลักฐานปรากฏว่า จำเลยในการพิจารณาคดีอาญาดังกล่าว เว้นแต่มีประเด็นถึงสภาวะทางจิตใจที่จำเลยเสนอขึ้นมา

4. หากมีการเพิกเฉยไม่แจ้งให้ทราบเมื่อมีคำร้องขอตามข้อ 2. หรือไม่ยอมให้ตรวจสอบสภาวะทางจิตใจตามข้อ 3. ศาลอาจไม่ยอมรับฟังคำให้การของพยาน ผู้เชี่ยวชาญที่จำเลยอ้าง

5. พยานหลักฐานที่ตั้งใจจะอ้างและที่ต้องแจ้ง หรือกล่าวตาม ข้อ 1. หรือ 2. นั้น หากต่อมา มีการถอน (later withdrawn) ก็ไม่อาจจะรับฟังยืนยันบุคคลที่ แจ้งหรือบอกกล่าวถึงความตั้งใจที่จะอ้างนั้นได้

นอกจากนี้ สถาบันกฎหมายแห่งอเมริกัน ได้วางแนวทางบทบัญญัติ ของการแจ้งข้อต่อสู้เรื่องวิกลจริต ไว้ใน The American Law Institute's Code of Criminal Procedure § 235 เช่นกัน มีความว่า

"หากจำเลยให้การต่อสู้คดีว่าไม่ผิด และประสงค์จะแสดงพยาน หลักฐานว่าเขาวิกลจริต (insane) หรือมีความบกพร่องทางจิต (mentally defective) ใน เวลาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดตามที่ฟ้อง จำเลยต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงความประสงค์นั้นใน ขณะที่ยังให้การ หรือภายหลังจากนั้นแต่ต้องไม่น้อยกว่า 4 วันก่อนการพิจารณาหากจำเลย เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตาม จำเลยไม่มีสิทธิ (shall not be entitled) ที่จะนำพยานหลักฐานมา

แสดงถึงความวิกลจริต หรือจิตบกพร่องของตนได้ อย่างไรก็ตาม หากจำเลยแสดงเหตุผล (good cause) ถึงการไม่สามารถแจ้งล่วงหน้าได้ ศาลอาจอนุญาตให้จำเลยนำพยานหลักฐานนั้นเข้ามาสืบได้"

ซึ่งจะเห็นว่ามีลักษณะและเงื่อนไขเช่นเดียวกับ Rule 12.2 ที่กล่าวข้างต้น

3.1.1.3 ข้อต่อสู้อื่นๆ (Other Defense)

ได้มีความเห็นว่า การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า ควรจะไปใช้กับ ข้อต่อสู้อื่นๆ ของจำเลยในทุกกรณีที่จำเลยต่อสู้ว่าไม่ผิด (plea of not guilty) โดยยึดหลักที่ว่า จำเลยเป็นผู้ที่รู้จักว่าใครๆ ว่าเขาได้กระทำความผิดนั้นหรือไม่ และจะยกข้อต่อสู้ใดขึ้นมาต่อสู้จึงจะเหมาะสมที่สุด การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าจะช่วยจำกัดประเด็นพิพาทให้แคบลง ทำให้การพิจารณาคดีรวดเร็วขึ้น ช่วยประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย เช่น หากจำเลยจะต่อสู้เรื่องการล่อให้กระทำความผิด (Entrapment) การพิจารณาคดีความมุ่งไปสู่ประเด็นที่ว่า การกระทำของเจ้าพนักงานมี degree สูง ไปถึงการชักชวนให้จำเลยกระทำความผิดหรือไม่ มิใช่ให้พนักงานอัยการต้องพิสูจน์ถึงการปรากฏตัวของจำเลยในที่เกิดเหตุ ซึ่งหากพยานหลักฐานส่วนใหญ่ก็อาจถึงทำให้ต้องปล่อยตัวจำเลยไปเสียทีเดียว

แม้ว่าข้อต่อสู้บางอย่าง ไม่มีลักษณะที่จะสร้างความประหลาดใจหรือ ยากที่จะโต้แย้งได้ในเวลากระชั้นชิด อันจะเป็นอุปสรรค หรือทำให้เกิดความเสียเปรียบแก่พนักงานอัยการ แต่การให้ข้อต่อสู้ถูกตรวจสอบก่อนขึ้นพิจารณานั้น พนักงานอัยการได้ประโยชน์เพิ่มขึ้นน้อยกว่าจำเลยเสียประโยชน์³⁷ โดยไม่เป็นการกีดกัน หรือเป็นการกระทำที่มีผลเป็นการกีดกัน จำเลยออกจากข้อต่อสู้ใดข้อต่อสู้หนึ่ง ซึ่งถือว่าไม่ชอบด้วยเหตุผล ไม่เป็นธรรม และขัดต่อรัฐธรรมนูญ³⁸ เพราะจำเลยยังมีสิทธิเลือกข้อต่อสู้ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของจำเลยอยู่ การที่

³⁷ Dean "Advance Specifications of Defense in Criminal Cases," p.438.

³⁸ State V. Strasbrg, 60 Wash. 106,110 Pac. 1020 (1910).

จำเลยไม่แจ้งข้อต่อสู้คดีล่วงหน้าโดยแสดงให้เห็นว่าข้อต่อสู้นั้นไม่เหมาะสมต่อจำเลย จำเลยจึงได้ละทิ้งข้อต่อสู้นั้น โดยการไม่แจ้งล่วงหน้า ซึ่งจำเลยได้เลือกเอง

การแจ้งข้อต่อสู้ทุกชนิดล่วงหน้าอาจก่อให้เกิดปัญหาการอ้างข้อต่อสู้หลายๆ ข้อต่อสู้รวมกันมา ซึ่งเป็นการ "กันไว้ก่อน" แนวทางแก้ไขก็สามารถทำได้ โดยห้ามการอ้างข้อต่อสู้ขัดกันเอง หรือโดยพนักงานอัยการมีสิทธิที่จะ Comment ว่า ข้อเท็จจริงในการพิจารณาไม่ตรงกับการแจ้งล่วงหน้าหรือข้อต่อสู้ขัดกันเอง

หลังจากที่ได้มีวิธีการแจ้งล่วงหน้าสำหรับข้อต่อสู้ เรื่องฐานที่อยู่สถาบันกฎหมายอเมริกัน (American Law Institute) และคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานแห่งเนติบัณฑิตยสภาอเมริกัน (American Bar Association) ซึ่งเป็นสถาบันที่มีชื่อเสียงเป็นแหล่งรวมนักกฎหมายของอเมริกา และมีอิทธิพลต่อการกำหนดแนวทางกฎหมายของอเมริกาได้ เรียกร้องให้มีการมีการใช้วิธีการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าสำหรับข้อต่อสู้ทุกชนิด³⁹ และมลรัฐ Arizona⁴⁰ และ Minnesota⁴¹ ก็ได้ตอบสนองข้อเรียกร้องนี้ โดยการออกบทบัญญัติให้มีการแจ้งล่วงหน้าสำหรับข้อต่อสู้ทุกประเภท หลังจากของรัฐ Montana ได้เพิ่มข้อต่อสู้เรื่อง การป้องกันตัว (self-defense) ให้เป็นข้อต่อสู้ที่ต้องการแจ้งล่วงหน้าเมื่อปี 1967⁴² นอกเหนือจากข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่และความวิกลจริต

ในปี 1959 Carr และ Ledermann ได้เสนอรายชื่อข้อต่อสู้ที่ควรแจ้งล่วงหน้าไว้ 12 รายการ⁴³ อาทิ เช่นการสำคัญผิดในข้อเท็จจริง กระทำเนื่องจากเสพสารมีพิษ (intoxication) ความไม่มีสติ กระทำในขณะที่ไม่รู้สึกรู้ตัว เป็นต้น

³⁹ Gooderson, Alibi, p.246, quoting, 3.3 (Supp. October, 1970).

⁴⁰ Rules of Criminal Procedure, Rule 15.2. b (1973).

⁴¹ Rules of Criminal Procedure, Rule 9.02 subd. 1(3) (a) (1975).

⁴² Code of Criminal Procedure, R.C.M. s.95-1803 (d).

⁴³ ใน State Bar Journal California, (1959) p.36-37 อ้างใน Gooderson, Alibi, p.86.

จะเห็นว่าแนวโน้มในอนาคต เป็นได้ในทางที่จะให้มีการแจ้ง
ข้อต่อสู้ล่วงหน้าได้มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะหลักที่ว่าคู่กรณีมีสิทธิที่จะเตรียมตัวสำหรับกระบวนการ
การยื่นพิจารณา⁴⁴ นั้นเอง และการเปิดเผยข้อเท็จจริงที่สมบูรณ์แบบ ก็เป็นเครื่องมือ
หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเตรียมตัวของคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย

3.1.2 การเปิดเผยพยานเอกสารและพยานวัตถุ

การแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า (advance notice of defense) เป็นการที่
จำเลยแจ้ง แนวทางคดีกว้างๆ (case-in-chief) ให้พนักงานอัยการได้ทราบเพื่อประโยชน์
ในการเตรียมคดี ซึ่งเป็นกรณีเฉพาะ ส่วนการเปิดเผยข้อเท็จจริงทั่วไป (general
discovery) หมายถึงการเปิดเผยพยานหลักฐานที่จำเลยตั้งใจจะเสนอในชั้นพิจารณา แบ่งเป็น
2 กรณีคือ การเปิดเผย ก่อนการพิจารณา (pre-trial) กับ การเปิดเผยระหว่างการพิจารณาคดี
(at trial)

3.1.2.1 การเปิดเผยก่อนการพิจารณา

การเปิดเผยพยานเอกสารและพยานวัตถุ โดยบัญญัติมีขึ้นเป็น
ครั้งแรกเมื่อปี 1966 โดยการแก้ไข Rule 16 แห่ง Federal Rule of Criminal
Procedure และมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม 1966 ในส่วนของการเปิดเผยข้อเท็จจริง
ของผู้ต้องหาหรือจำเลย บัญญัติอยู่ใน Rule 16 (c) สำคัญคือกล่าวว่า หากศาลสั่งให้มีการ
เปิดเผยตาม Rule 16 (a) (2) หรือ (b) (ซึ่งเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงของพนักงานโดย
คำร้องขอของจำเลย) เมื่อพนักงานอัยการร้องขอ ย่อมถือเป็นเงื่อนไขของคำร้องขอของจำเลย
ว่าจำเลยยอมให้ตรวจสอบหรือสำเนา รายงานทางวิทยาศาสตร์หรือการแพทย์ หนังสือ กระดาษ
เอกสาร พยานวัตถุ ในความครอบหรือควบคุมของจำเลยซึ่งจำเลยตั้งใจ (intend) จะเสนอ
เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา โดยพนักงานอัยการจะต้องแสดงให้เห็นถึงความจำเป็น
(materiality) ของการเตรียมคดีฝ่ายรัฐ และแสดงให้เห็นถึงความมีเหตุผล (reasonable)

⁴⁴ Saltzburge, American Criminal Procedure, Cases and
commentary, 3rd ed. (St. Paul, Minnesota: West Publishing Co.,
1988), p.782.

ของคำร้องขอด้วย บทบัญญัตินี้ไม่ให้เปิดเผย เอกสารที่เป็นการต่อสู้ภายในของจำเลย (internal defense documents) และคำกล่าวของพยานจำเลย (Statements of witnesses)

จะเห็นว่าแนวทางของบทบัญญัตินี้ให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงตอบแทนกัน (reciprocal discovery) คือนอกจากการร้องขอพนักงานอัยการตรวจสอบคำให้การของจำเลยและการให้การของพยานต่อคณะลูกขุนใหญ่โดยไม่ต้องแสดงความจำเป็น (materiality) หรือเหตุผล (reasonable) ⁴⁵ แล้วการร้องขอเปิดเผยพยานหลักอื่น ซึ่งอยู่ในครอบครองของพนักงานอัยการ ⁴⁶ เป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงแลกเปลี่ยนกัน โดยถือว่าจำเลยได้ให้อำนาจแก่ศาลที่จะถือเป็นเงื่อนไขว่าจำเลยเต็มใจ ที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงของตน เหตุผลของการสร้างเป็นเงื่อนไขที่ยินยอมให้เปิดเผยข้อเท็จจริงแลกเปลี่ยนกันนี้ ก็คือ safety cause เพื่อเป็นการสละเอกสิทธิ์ที่ไม่ได้การปกป้องปรวตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นข้อโต้แย้งมิให้มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงของฝ่ายจำเลยนั่นเอง ⁴⁷ โดยถือว่าเอกสิทธิ์นั้นสละได้แต่เฉพาะเมื่อได้รับประโยชน์ตอบแทนกลับมาโดยประโยชน์นั้นจะต้องไม่ใช่สิ่งที่เป็นสิทธิของจำเลยที่จะต้องได้รับอยู่แล้ว ⁴⁸ และการวางเงื่อนไขเช่นนี้ก็นับเป็นทางออกที่ดีที่สุด ⁴⁹ แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะนั้นก็ปรากฏว่าศาล district courts ไม่ค่อยจะเต็มใจให้มีการเปิดเผยอย่างกว้างขวางตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ⁵⁰ ถึงแม้ฝ่ายที่เห็นด้วยจะเห็นความสำคัญและจำเป็นของ Rule 16(c)

⁴⁵ Rule 16 (a) (1) ที่แก้ไขในปี 1966.

⁴⁶ Rule 16 (a) (2) และ (b).

⁴⁷ โปรดดูหน้า 36-39.

⁴⁸ เช่น สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเปิดเผยพยานหลักฐานที่เป็นคุณแก่ตน โปรดดูหน้า 35-36.

⁴⁹ ในแนวทางปัจจุบัน การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยควรจะได้รับพิจารณาในแง่ที่ว่าไม่ขัดต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญ.

⁵⁰ Norton, "Discovery in the Criminal Process", p.30.

สำหรับในคดีอาญาที่มีความความซับซ้อน ซึ่งควรกระตุ้นให้มีการการแลกเปลี่ยนการเปิดเผย
ข้อเท็จจริงมากขึ้น ⁵¹ ก็ตาม

ต่อมาเมื่อปี 1969 The American Bar Association ได้
ร่างแนวทาง สำหรับการเปิดเผยข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณา เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของบทบัญญัติ
ดังกล่าว ในส่วนของการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลย มีสาระสำคัญที่แตกต่างจาก Rule 16
(c) คือ ไม่มีบทบัญญัติในลักษณะวางเงื่อนไขให้แลกเปลี่ยนการเปิดเผยข้อเท็จจริงกัน หากแต่ให้
พนักงานอัยการสามารถเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยได้ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจำเลยได้ร้องขอและ
ได้รับการเปิดเผยข้อเท็จจริงจากรัฐหรือไม่ และไม่คำนึงว่าจำเลยจะเต็มใจเปิดเผยหรือไม่
เพราะการเปิดเผยตามข้อเสนอนี้ของเนติบัณฑิตยสภาอเมริกันนี้ให้เป็นอำนาจของศาล ภายใต้ข้อ
จำกัดของรัฐธรรมนูญเท่านั้นดังจะขอยก A.B.A. standard 3.2 มาให้พิจารณาดังนี้ ⁵²

"ภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ ศาลอาจให้จำเลยแจ้งแก่
พนักงานอัยการหรือยอมให้พนักงานอัยการเข้าตรวจสอบ ถ่ายสำเนาหรือถ่ายภาพ รายงานหรือผล
การตรวจสอบ (examinations) ทางร่างกายและจิตใจ หรือการทดลอง (tests) ทดสอบ
(experiments) หรือเปรียบเทียบ (comparisons) หรือรายงานอื่นหรือคำกล่าวของ
ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทนายจำเลยตั้งใจจะเสนอขึ้นในไต่สวน (hearing) หรือขึ้นพิจารณา (trial)"

นับว่าข้อเสนอนี้มีเจตนาจะให้การเปิดเผยข้อเท็จจริงเป็นไป
อย่างกว้างขวาง และอิสระขึ้น ดังที่ได้แสดงเจตนารมณ์ไว้ใน 1.2 ว่า ⁵³ "การเปิดเผย
ข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณา ควรจะเป็นไปอย่างเต็มรูปแบบ และอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
พร้อมๆ กับการคุ้มครองบุคคล การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับระบบ

⁵¹ Rezneck, "The New Federal Rules of Criminal Procedure,"
Georgia Law Journal 54 (1966): 1289-90, quoted in, Norton, *Ibid.*,
p.31.

⁵² American Bar Association Project on Minimum Standards for
Criminal Justice Discovery and Procedure Before Trial (Tentative Draft
May, 1969).

⁵³ *Ibid.*, § 1.2.

adverasry และความมั่นคงของประเทศ" ทั้งนี้เจตนาของวรรคดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อมิให้สิ้นเปลืองเวลาในการพิจารณาชั้นศาลมากเกินไปนั่นเอง ⁵⁴

อนึ่ง ในตอนท้ายของ § 3.2 จะเห็นว่าได้ขยายการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยไปถึงข้อมูล หรือข่าวสารที่ไม่ได้ไม่ได้มีที่มา (originate) จากจำเลยด้วย โดยคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาอเมริกันเห็นว่าส่วนนี้ไม่มีอุปสรรคเรื่องรัฐธรรมนูญ ⁵⁵

อย่างไรก็ดี A.B.A. Standard นี้ นับว่ามีผลกระทบต่อการแก้ไขบทบัญญัติ Federal Rule of Criminal Procedure และการปฏิบัติของมลรัฐน้อยมาก ดังจะเห็นได้จากการแก้ไขบทบัญญัติการเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลยใน Rule 16 เมื่อปี 1974 ก็ยังคงมีเงื่อนไขอยู่กับการเปิดเผยเอกสารของรัฐ เช่น เดิมส่วนที่มีอิทธิพลอยู่บ้างก็คือ การเปิดเผยเอกสารของบุคคลภายนอก อันได้แก่เอกสารซึ่งตระเตรียมโดยพยานบุคคลของจำเลย ซึ่งจำเลยตั้งใจจะเรียกมาเป็นพยานในชั้นพิจารณา

บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ยังมีการเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญอีก 3 ประการคือ ๑ ให้เปิดเผยเฉพาะพยานหลักฐานจำเลยตั้งใจจะเสนอเป็นพยานหลักฐานสำคัญในชั้นพิจารณา ซึ่งแคบกว่าบทบัญญัติเดิม ที่ให้เปิดเผยพยานหลักฐานทุกชั้นที่จำเลยตั้งใจจะเสนอในชั้นพิจารณาไม่ว่าจะสำคัญหรือไม่ก็ตาม ประการที่ 2 คือ เพิ่มการเปิดเผยพยานเอกสารและพยานวัตถุ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับรายงานทางวิทยาศาสตร์หรือทางการแพทย์ และประการที่ 3 พนักงานอัยการไม่ต้องแสดงถึงความจำเป็นหรือเหตุผลของคำร้องขอ

การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลย ตาม Rule 16(b) แห่ง Federal Rule of Criminal Procedure ซึ่งแก้ไขใหม่ มีหลักเกณฑ์ดังนี้ ⁵⁶

⁵⁴ Norton, "Discovery in the Criminal Process", p.36.

⁵⁵ Ibid., p.36.

⁵⁶ Stephen A. Saltzburge, American Criminal Procedure, pp.244-245.

1. พยานหลักฐานที่อยู่ใต้บังคับของการเปิดเผย

ก. พยานเอกสารและพยานวัตถุ (Documents and Tangible Objects) หากจำเลยร้องขอให้มีการเปิดเผยตามข้อ (a) (1) (C) หรือ (D) แห่งบทบัญญัตินี้⁵⁷ และเมื่อรัฐปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นแล้ว หากรัฐมีคำร้องขอจำเลยต้องยอมให้รัฐเข้าตรวจสอบ (inspect) และคัดสำเนา (copy) หรือถ่ายภาพ (photograph) หนังสือ (books) กระดาษ (papers) เอกสาร (documents) ภาพถ่าย (photographs) พยานวัตถุ (tangible objects) ทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งอยู่ภายในความครอบครอง ควบคุมหรือบังคับของจำเลย และจำเลยตั้งใจจะเสนอเป็นพยานหลักฐานสำคัญในชั้นพิจารณา

ข. รายงานการตรวจสอบหรือการพิสูจน์ (Examinations and Tests) หากจำเลยร้องขอให้มีการเปิดเผยตามข้อ (a) (1) (C) หรือ (D) แห่งบทบัญญัตินี้ และเมื่อรัฐปฏิบัติตามคำร้องขอนั้นแล้ว หากรัฐมีคำร้องขอ จำเลยต้องยอมให้รัฐเข้าตรวจสอบและคัดสำเนาหรือถ่ายภาพผลหรือรายงานการตรวจสภาพร่างกายและจิตใจ หรือการพิสูจน์หรือทดลองทางวิทยาศาสตร์ ที่เป็นสาระได้ในคดีนั้น ซึ่งอยู่ภายในความครอบครองหรือบังคับของจำเลย และจำเลยตั้งใจจะเสนอเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในชั้นพิจารณา หรือซึ่งเตรียม (prepared) โดยพยานบุคคลที่จำเลยตั้งใจจะเรียกมาเป็นพยานในชั้นพิจารณา เมื่อผลหรือรายงานนั้นเกี่ยวข้องกับคำให้การของเขา

2. พยานหลักฐานที่ไม่อยู่ใต้บังคับของการเปิดเผย นอกจากที่เกี่ยวกับรายงานทางวิทยาศาสตร์หรือการรักษาแล้ว บทบัญญัตินี้ไม่อนุญาตให้เปิดเผยหรือตรวจสอบรายงานบันทึกความจำ หรือเอกสารต่อผู้ภายในอื่นๆ (Other internal defense documents) ที่จำเลย ทนายจำเลย หรือตัวแทน ได้ทำขึ้นเกี่ยวกับการสอบสวนหรือต่อสู้คดี ตลอดจนบันทึกคำกล่าวของจำเลย ของพยานรัฐ พยานจำเลยหรือที่คาดหมายว่าจะมาเป็นพยานของรัฐหรือพยานของจำเลย

⁵⁷ โปรดดูภาคผนวก และดูกาญจนา ตรีแสน, "การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา," หน้า 38-39.

ส่วน Rule 16(c) ⁵⁸ ได้บัญญัติถึงหน้าที่ต่อเนื่อง (Continuing Duty to Disclose) หลังจากการเปิดเผยข้อเท็จจริงตั้งนี้ว่า หากก่อนหรือระหว่างการพิจารณา คู่ความฝ่ายใดมีพยานหลักฐานหรือข้อมูลเกี่ยวกับพยานเพิ่มขึ้น ซึ่งต้องอยู่ภายใต้การเปิดเผย หรือ ตรวจสอบตามบทบัญญัตินี้ จะต้องแจ้งให้คู่ความอีกฝ่ายหรือทนายความหรือศาลทราบถึงพยานหลักฐาน หรือข้อมูลเกี่ยวกับพยานที่เพิ่มขึ้นทันที

บทลงโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การเปิดเผยข้อเท็จจริง ตาม Rule 16 ได้แก่ การบังคับให้ต้องเปิดเผย และการห้ามมิให้คู่ความฝ่ายนั้นเสนอพยานหลักฐาน นั้นเข้าสู่การพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ใน Rule 16 (d) (2) ⁵⁹ ว่า

"การไม่ปฏิบัติตามคำร้องขอ (Failure to Comply with a Request) ไม่ว่าเวลาใด ในระหว่างการพิจารณา หากความปรากฏต่อศาลว่าคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพิกเฉย ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ ศาลอาจมีคำสั่งให้เปิดเผยหรือยอมให้ตรวจสอบ หรือห้ามมิให้นำ พยานหลักฐานที่มีได้เปิดเผยมาเป็นพยาน หรือศาลอาจมีคำสั่งประการอื่นตามที่เห็นสมควรเพื่อความ ยุติธรรมภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น ศาลอาจกำหนดเวลาสถานที่ และวิธีการเปิดเผยหรือตรวจสอบ พยานฐานขึ้นโดยเฉพาะเจาะจงก็ได้ และอาจกำหนดขอบเขต และเงื่อนไขใดๆ เพื่อประโยชน์แห่ง ความยุติธรรมก็ได้"

จะเห็นว่าจากบทบัญญัติ Rule 16(d) (2) นี้ให้อำนาจศาลอย่าง กว้างขวาง ในอันที่จะกำหนดวิธีการเปิดเผยอย่างอื่นอีก นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะใน Rule 16 อย่างไรก็ดี สำหรับการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยนั้นส่วนใหญ่บทบัญญัติตาม Rule 16 นี้เป็นขอบเขตที่กว้างที่สุดแล้ว การบังคับให้จำเลยเปิดเผยข้อเท็จจริงนอกเหนือจากนี้ น่าจะขัด ต่อสิทธิที่จะไม่ให้การปรับปรวตนเอง หรือสิทธิที่จะไม่ให้การที่จำเลยได้รับความคุ้มครองตาม รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ 5 ⁶⁰

⁵⁸ Stephen A. Saltzburge, American Criminal Procedure, p.425.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Moore, "Criminal Procedure," : 908, quoting 39 F.R.D. 272

3.1.2.2 การเปิดเผยในชั้นพิจารณา

ในชั้นพิจารณาคดี (trial) การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลย มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการสร้างความประหลาดใจแต่หากมีเพื่อให้ได้ความจริงในการพิจารณาคดีมากที่สุด การเปิดเผยคำกล่าว ของพยานจำเลย (statements of defense witnesses) เป็นกรณีที่ไม่อยู่ในบังคับของ Rule 16(b) (1) และ (2) ที่จำเลยจะต้องเปิดเผยต่อรัฐเมื่อมีคำร้องขอก่อนชั้นพิจารณา หากแต่มีหลักเกณฑ์เฉพาะตาม Rule 26.2 ของ Federal Rule of Criminal Procedure ⁶¹ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า หากพนักงานอัยการมีคำขอ (motion) ศาลอาจสั่งให้จำเลยหรือทนายจำเลยแสดง (produce) คำกล่าวของพยานจำเลย ซึ่งอยู่ในความครอบครองจำเลย หรือทนายจำเลยซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่พยานให้การ หลังจากพยานจำเลยหรือพยานที่ศาลเรียกมาได้เบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาแล้ว ความสำคัญของบทบัญญัตินี้ คงอยู่ที่ว่าการเปิดเผยคำกล่าวของพยานจะต้องขอให้เปิดเผยหลังจากที่พยานบุคคลนั้นได้เบิกความต่อศาลและสิ่งที่จะเปิดเผยต้องเกี่ยวข้องกับการของพยาน ที่ได้เบิกความไว้แล้วดังที่เคยมีคำวินิจฉัยในศาล District of Columbia ⁶² ว่า รัฐไม่มีสิทธิเปิดเผย คำกล่าวของพยานจำเลย ก่อนที่พยานจะมาปรากฏตัวและให้การในชั้นพิจารณาจริง ๆ

นอกจากประเด็นที่กล่าวข้างต้นแล้ว บทบัญญัติข้อ 26.2 ยังได้วางขอบเขตของความหมายของ "คำกล่าว" (Statement) ของพยานไว้ด้วยว่า หมายถึง ⁶³

1. คำกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษร (written statement) ซึ่งทำขึ้นโดยพยาน และพยานได้ลงชื่อยอมรับหรือรับรองเอกสารนั้น
2. การบันทึกคำต่อคำจากคำพูด (oral statement) ของพยานในเวลาเดียวกับที่กล่าวนั้น ไม่ว่าจะบันทึกโดยการจดชวเลขด้วยเครื่องจักรกล เครื่องไฟฟ้า หรือการบันทึกด้วยเครื่องมืออื่นใด

⁶¹ ซึ่งแก้ไขเมื่อปี 1979 อ้างถึงใน American Jurisprudence, Vol.23, p.731.

⁶² United States V. Felt (DC Dist Col) 502 F Supp 71.

⁶³ Rule 26.2 (e).

3. ศาลกล่าวที่จัดหรือบันทึกไว้ของพยานที่ท่าต่อหน้าคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury)

หากเนื้อหาทั้งหมดของศาลกล่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องที่พยานได้ให้การแล้วศาลจะต้องสั่งให้จำเลยส่งศาลกล่าวนี้ให้กับรัฐ⁶⁴ เป็นที่น่าสังเกตว่าการนี้ไม่ได้เป็นดุลยพินิจหรืออยู่ในอำนาจศาล แต่ศาลกล่าวได้ว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายจำเลยเลยทีเดียวก่อนที่จะต้องเปิดเผยถึงแม้จะขึ้นอยู่กับคำขอของพนักงานอัยการก็ตาม หากจำเลยอ้างว่า ศาลกล่าวนั้นไม่เกี่ยวข้องกับคำเบิกความของพยานศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยส่งศาลกล่าวนั้นให้กับศาลเพื่อพิจารณาเป็นการลับแล้วสั่งให้ส่งเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำเบิกความของพยานให้พนักงานอัยการ⁶⁵ ส่วนมาตรการบังคับเพื่อให้บทบัญญัติมีผลบังคับใช้ก็คือ ศาลอาจสั่งว่าคำให้การของพยาน ถูกผูกมัดตามบันทึกที่จำเลยไม่ยอมส่งนั้นได้⁶⁶

สำหรับในมลรัฐต่างๆ เท่าที่ปรากฏ บางมลรัฐถือว่า ศาลกล่าวของพยานจะต้องถูกเปิดเผย⁶⁷ แต่บางมลรัฐให้เปิดเผยเฉพาะศาลกล่าวของพยานผู้เชี่ยวชาญ (expert witness)⁶⁸ เท่านั้น

เหตุผลของการเปิดเผยศาลกล่าวของพยานจำเลยนี้ก็เพราะต้องการให้ได้ข้อเท็จจริงในการพิจารณามากขึ้นนั่นเอง เพราะบางครั้งคำเบิกความของพยานอาจจะไม่ตรงกับบันทึกศาลกล่าวที่ทำไว้ก่อนก็ได้ นอกจากนี้ยังมีขึ้นเพื่อให้การเปิดเผยข้อเท็จจริงเต็มรูปแบบ (full discovery) ยิ่งขึ้น กรณีนี้ใช้แพร่หลายในสหรัฐอเมริกา และได้รับการยอมรับว่าเป็นการทำให้เกิดการประนีประนอมค่าของคำให้การของพยานอย่างเป็นธรรม (promote fair

⁶⁴ Rule 26.2 (b).

⁶⁵ Rule 26.2 (c).

⁶⁶ Rule 26.2 (e).

⁶⁷ เช่นในคดี Walker V.State (Ind) 409 NE2 d 626, State V. Kuhrts (Mo App) 571 SE2 d 709, Pohl V. State,96, Wis 2 d 290, 291 NW2 d 554.

⁶⁸ เช่นในคดี Richardson V. District Court of Eighth Judicial (Colo) 632 P2 d 595.

evaluation of witness testimony) ซึ่งแม้จะทำให้ลดความกระตือรือร้นในการค้นพยานหลักฐานของคู่ความบ้าง แต่เพื่อให้ได้ความจริงในการพิจารณามากขึ้น ก็ยอมให้ทำได้⁶⁹

3.1.3 ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้สหรัฐอเมริกาเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยอย่างสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าประเทศสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาของจำเลยที่สมบูรณ์ที่สุด คือมีทั้งการแจ้งข้อต่อผู้ส่งหน้า และการเปิดเผยพยานหลักฐานที่จะนำมาสืบในชั้นพิจารณา

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนเอื้ออำนวยให้สหรัฐอเมริกา กระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอย่างสมบูรณ์ ได้แก่

1. ลักษณะการพิจารณาคดีในระบบ common law

อาจกล่าวได้ว่า ลักษณะการพิจารณาคดีในระบบ common law มีส่วนเอื้ออำนวยต่อการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยดังนี้

1) ต้องการประหยัดเวลาในชั้นพิจารณา ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรก ในระบบ common law มีการแบ่งแยกวิธีพิจารณาออกเป็นส่วนๆ ซึ่งแตกต่างจากการรวมวิธีพิจารณาที่ใช้ทั่วไปในประเทศภาคพื้นยุโรป โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาในชั้นก่อนการพิจารณา (pretrial) แบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกันคือ ชั้นการพิจารณาเบื้องต้น (preliminary hearing) ชั้นพิจารณายกกล่าวหา (arraignment) ชั้นพิจารณาจำกัดพยานหลักฐานที่จะนำมาสืบในชั้นพิจารณาความรับผิด (Exclusionary hearings) และชั้นที่ 4 เป็นการพิสูจน์ถึงความสามารถของจำเลยว่าจะสามารถต่อสู้คดีด้วยสภาวะทางจิตใจที่สมบูรณ์เพียงพอหรือไม่ (competency hearing) ขบวนการเหล่านี้ถูกแบ่งออกจากกันเพื่อจุดประสงค์ที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ ก่อนที่จะมีการพิจารณาคดีความรับผิดของจำเลยที่ถูกกล่าวหา เพื่อตัดพยานหลักฐานบางส่วนออกจากการพิจารณา และเพื่อใช้เวลาในชั้นพิจารณา (trial) ให้น้อยที่สุด จำกัดการพิจารณาสำหรับประเด็นสำคัญเท่านั้น

⁶⁹ Saltzburge, "Discovery," Encyclopedia of Crime and Justice, Vol.2 (1983), p.622.

นอกจากนี้ขบวนการต่างๆ ก่อนขึ้นพิพากษายังมีลักษณะเหมือนกับ ตะแกรงซึ่งทำหน้าที่กรองให้เฉพาะคดีที่มีความสำคัญเท่านั้นที่จะผ่านเข้าไปสู่การพิจารณาเต็มรูปแบบ ดังนั้นคดีส่วนใหญ่จึงยุติอยู่ในขั้นตอนแรกๆ ของกระบวนการพิจารณา การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาต้องการเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น คู่ความสามารถรับทราบข้อเท็จจริงของอีกฝ่าย จึงเป็นการช่วยในการตัดสินใจว่าจะยุติคดีแต่เพียงเท่านั้น หรือจะดำเนินคดีต่อ

การเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทำให้พนักงานอัยการสามารถชี้วิจารณ์ความผิดตรงถึงฐานะของคดี และสามารถถอนคดีตั้งแต่นั้นตอนแรกของกระบวนการพิจารณาได้ นอกจากนี้ คดีที่เข้าไปถึงกระบวนการขึ้นพิจารณา ก็จะสามารถดำเนินการพิจารณาได้อย่างรวดเร็ว และรวดเร็วขึ้นด้วย

ประการที่ 2 การพิจารณาคดีโดยผู้ลูกขุนทำให้การพิจารณาต้องติดต่อกันไปจนกว่าจะยุติ (โดย verdict) ดังนั้นพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความซับซ้อนหรือในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา เพื่อให้การพิจารณากระชับ และรวดเร็วที่สุด

2) สหรัฐอเมริกามีการพิจารณาคดีโดยผู้ลูกขุน (Jury) ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเข้ามาทำหน้าที่รับฟังพยานหลักฐาน และวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาเสนอเพื่อชี้ขาดตัดสินคดี (verdict) ว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ ด้วยเหตุที่ลูกขุนเป็นบุคคลธรรมดาที่เอง จึงอาจเกิดอคติและความลำเอียง (prejudice) ขึ้นได้ง่าย ทำให้การพิจารณาคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาต้องมีกระบวนการกลั่นกรองพยานหลักฐานบางชนิดมิให้เข้าสู่การรับรู้ของลูกขุน หรือต้องมีการให้คำแนะนำ (instruct) เกี่ยวกับพยานหลักฐานให้แก่ลูกขุน ดังนั้นการตัดพยานบางประเภทที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้า การตรวจสอบพยานที่คู่ความตั้งใจจะนำสืบขึ้นพิจารณาตามกระบวนการการเปิดเผยข้อเท็จจริง เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์กับการมีลูกขุนในการพิจารณาคดี

3) ต้องการปรับความสมดุลย์ของความสามารถในการต่อสู้คดีของคู่ความทั้งสองฝ่าย เนื่องจากการพิจารณาคดีในสหรัฐอเมริกาเป็นการพิจารณาคดีแบบคู่ปรปักษ์ (Adversary) ความสามารถในการต่อสู้คดีที่เท่าเทียมกันจึงเป็นสาระสำคัญ

จำเลยในสหรัฐอเมริกาสามารถทราบแนวทางคดีของโจทก์ (พนักงานอัยการ) ได้ โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลย ในขณะที่การคุ้มครองจำเลยนี้เองทำให้จำเลยมีสิทธิปิดข้อต่อสู้และพยานหลักฐานของตนไว้ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงของโจทก์ (discovery in favor of the defendant) ได้ ด้วยเหตุผลของการปรับความสมดุลย์ในการต่อสู้คดี จึงมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างสมบูรณ์ในสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ การห้ามมิให้พยานบางประเภทที่ไม่ได้แจ้งล่วงหน้า เข้ามาสืบก็ยังคงเป็นการวางกติกายกอย่างหนึ่งในการสืบพยาน เปรียบเสมือนการต่อสู้แข่งขัน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกติกาให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันด้วย

4) ในสหรัฐอเมริกาบทคัดพยานที่เคร่งครัด เพื่อคัดพยานที่ก่อให้เกิดความลำเอียงแก่ลูกขุน และพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบมิให้เข้าสู่การพิจารณา ดังนั้นหากการเปิดเผยข้อเท็จจริงทำให้มีการแสวงหาพยานหลักฐานโดยวิธีที่มิชอบ พยานหลักฐานนั้นก็อาจถูกตัดโดยบทคัดพยานได้

5) กระบวนการพิจารณาในสหรัฐอเมริกา มีกระบวนการหลายประการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คดียุติลงนชั้นตอนแรกๆ ของกระบวนการยุติธรรม เช่น การตั้งรองคำรับสารภาพ การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน ซึ่งเป็นวิธีการซึ่งต้องอาศัยพยานหลักฐานจากฝ่ายจำเลย จึงไม่เป็นการแปลกหรือขัดต่อแนวความคิดของนักกฎหมายอเมริกันมากนักในการนำการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยมาใช้

6) ลักษณะการต่อสู้คดีของคู่ความทั้ง 2 ฝ่าย เหมือนกับในคดีแพ่ง เนื่องจากเดิมกฎหมาย common law มิได้แยกวิธีพิจารณาความแพ่งและอาญาออกจากกัน แต่ยึดหลักอยู่ในแนวคิดเดียวกัน เพราะความผิดในทางแพ่งตามกฎหมาย common law ถือว่าเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของแผ่นดินด้วย ดังนั้นวิธีพิจารณาความที่ใช้อยู่ในศาล common law จึงเป็นแบบเดียวกันทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา แต่ต่อมาเมื่อแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของบุคคลมีมากขึ้น จึงได้มีการกำหนดวิธีพิจารณาความเป็นพิเศษในบางเรื่องสำหรับคดีอาญา ด้วยเหตุนี้ วิธีพิจารณาความอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงสามารถรับเอาวิธีการที่ใช้ในคดีแพ่งมาใช้ได้โดยไม่ลำบากนัก

ข้อสรุปที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาโดยผู้ต้องหาหรือจำเลย กับการดำเนินคดีอาญาในสหรัฐอเมริกาว่ามีส่วนเป็นเหตุเป็นผล สัมพันธ์กัน ผู้เขียนเห็นว่า ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาสามารถเกิด มีอยู่และพัฒนาอย่างสมบูรณ์ที่สุดในสหรัฐอเมริกา

2. การคุ้มครองสิทธิของจำเลย

การพิจารณาคดีอาญาในระบบ common law เริ่มจากความเชื่อว่าการแก้แค้นกันอย่างถูกต้องตามกติการะหว่างเอกชนด้วยกัน จะเป็นการยืนยันความยุติธรรมได้ดีที่สุด การดำเนินคดีอาญาเริ่มต้นด้วยกล่าวหาของโจทก์ ซึ่งมีหน้าที่ในการแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย จึงมีบทสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ บทสันนิษฐานนี้นับเป็นหลักประกันถึงการคุ้มครองสิทธิของจำเลยอันแรก ก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิต่างๆ ของจำเลยอย่างกว้างขวางในเวลาต่อมา โดยยึดถือสิทธิขั้นมูลฐานของประชาชนเป็นหลักใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีประวัติศาสตร์การก่อตั้งระบบวิธีพิจารณาจากการต่อสู้กับอำนาจของประเทศอังกฤษ ซึ่งในเวลาต่อมากลับกลายเป็นการต่อสู้กับการใช้อำนาจของรัฐในการจำกัดเสรีภาพของประชาชน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกาจึงให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพประชาชนสูงมาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐ และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนผู้ถูกกล่าวหาได้สามารถขยับขึ้นมามีเครื่องมือเพียงพอที่จะเป็นคู่ต่อสู้อย่างเท่าเทียมกับรัฐ อาจกล่าวได้ว่าด้วยวิธี 2 ประการคือ การจำกัดขอบเขตอำนาจรัฐ และการให้เครื่องมือกับประชาชนดังกล่าวนี้เอง จึงมีผู้กล่าวว่าจำเลยมิใช่คู่ต่อสู้ที่นำสงสารอีกต่อไปแล้ว

การจำกัดอำนาจรัฐ และการให้เครื่องมือแก่ประชาชนที่ตกอยู่ในฐานะผู้ถูกกล่าวหา ที่สำคัญได้แก่ สิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญที่เรียกว่า Bill of Rights ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาความอาญา อันได้แก่

Fourth Amendment มีใจความว่าสิทธิของบุคคลที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย บ้านเรือน เอกสาร ทรัพย์สิน ให้พ้นจากการค้น จับ หรือยึดโดยไม่มีเหตุอันสมควร มิอาจจะละเมิดได้ หมายความว่านั้นจะออกได้ต่อเมื่อปรากฏเหตุอันน่าเชื่อถือ ประกอบกับได้มีการสาบานให้ถ้อยคำรับรอง โดยจะต้องระบุสถานที่ที่จะถูกค้นตัวบุคคลหรือสิ่งของที่จับหรือยึดด้วย

Fifth Amendment บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคล ดังนี้

1. ในคดีอาญาที่มีระวางโทษประหารชีวิตหรือคดีอุกฉกรรจ์จะต้องได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้พิจารณาคดีจากคณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) ก่อน
2. ห้ามลงโทษบุคคลซ้ำในการกระทำผิดครั้งเดียว
3. ห้ามบังคับบุคคลให้ให้การปรับปรัตนเอง
4. ห้ามกระทำการใดๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมแห่งกฎหมาย (due process of law)

Sixth Amendment ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่จะ

1. ได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็ว โดยเปิดเผย และโดยลูกขุน ที่ปราศจากความลำเอียงของรัฐหรือท้องถิ่นซึ่งการกระทำผิดได้เกิดขึ้น
2. ได้รับแจ้งถึงลักษณะและเหตุแห่งข้อกล่าวหา
3. เผชิญหน้ากับพยานที่เป็นปฏิปักษ์ (ได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย)
4. เรียกพยานซึ่งเป็นประโยชน์แก่ตัวเองมาให้การ
5. ได้รับความช่วยเหลือจากทนายในการต่อสู้คดี

Eighth Amendment บัญญัติว่า ในคดีอาญาจะเรียกหลักประกันหรือปรับเกินสมควรไม่ได้ และจะลงโทษจำเลยอย่างโหดร้ายทารุณ (cruel and unusual punishment) ไม่ได้

ปัจจุบันจึงเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความของสหรัฐอเมริกาเป็นกฎหมายที่มีความก้าวหน้าในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล (liberal) มากที่สุดประเทศหนึ่ง

ขอกกล่าวถึงสิทธิบางประการที่เห็นได้ชัดถึงการยกฐานะคู่ต่อสู้ของจำเลยให้ทัดเทียมกับรัฐ คือ สิทธิการมีทนาย หรือสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากทนาย (Right to counsel) เป็นตัวอย่าง กล่าวกันว่าคดีอาญาในสหรัฐอเมริกาคือ การต่อสู้ระหว่างพนักงานอัยการตัวแทนฝ่ายรัฐ กับทนายความ ตัวแทนของจำเลย ผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะได้รับการปรึกษาจากทนายความตั้งแต่เริ่มเข้าสู่กระบวนการ การที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการแจ้งถึงสิทธิที่จะมีทนาย หรือได้รับการปรึกษาจากทนาย มีผลถึงการตัดพยานหลักฐานในระหว่างนั้น นอกจากนี้ การที่ทนายความไม่มีความสามารถหรือให้คำแนะนำที่ไม่ได้ความ เสียตนไม่อาจพึงคาดหมายว่าจะได้รับ

จากทนายความทั่วไป ก็อาจจะถือว่าจำเลยถูกปฏิบัติสิทธิที่จะได้รับความปรึกษาจากทนายความที่เดียว 70

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า เพราะจำเลยในสหรัฐอเมริกาได้รับสิทธิและการคุ้มครองต่างๆ มากมายจนมีฐานะทัดเทียมกับรัฐนี้เอง จึงเป็นที่มาของการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญาของจำเลยในคดีอาญาอย่างสมบูรณ์

3.2 การเปิดเผยข้อเท็จจริงในประเทศอังกฤษ

เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นก่อนจะกล่าวถึงการเปิดเผยข้อเท็จจริงของกล่าวถึงกฎหมายและวิธีพิจารณาคดีอาญาในประเทศอังกฤษเสียก่อน ระบบกฎหมาย common law มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของประเทศอังกฤษ ประเทศอังกฤษจึงเป็นประเทศที่ใช้กฎหมาย common law ประเทศแรกและต่อมากฎหมาย common law ก็ได้ถูกนำไปใช้ในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษและมีอิทธิพลเหนือประเทศต่างๆ ซึ่งมีหรือเคยมีความสัมพันธ์กับประเทศอังกฤษ อีกด้วย ระบบการดำเนินคดีอาญา ของอังกฤษใช้ระบบกล่าวหา และมีวิธีการดำเนินคดีโดยประชาชน (popular prosecution)

การพิจารณาคดีอาญา อาจพิจารณาโดยรวบรัด (summary trial) สำหรับความผิดเล็กน้อยในศาล Magistrate โดยไม่ใช้ลูกขุนหรือพิจารณาเต็มรูปแบบ (indictments) สำหรับความผิดอุกฉกรรจ์ โดยใช้ลูกขุน 71 ในกรณีศาล Magistrate จะทำหน้าที่เป็นศาลไต่สวนมูลฟ้อง (preliminary examination) ว่าคดีมีมูลความผิดหรือไม่ แล้วส่งไปพิจารณายังศาลชั้นต้นที่มีอำนาจ ซึ่งโดยทั่วไปได้แก่ศาล Crown Court

70 ชัยฤกษ์ ดิษฐอนาจ, ชัยเกษม นิตสิริ และชลินดา หลิวรุ่งเรือง, "อาจพ้นโทษได้เพราะทนายไม่เป็นมวย," อัยการ 4 (กรกฎาคม 2524), หน้า 43-45.

71 สุนัย มโนชัยอุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, (กรุงเทพฯ : บ.ประยูรวงศ์ จำกัด, มปป.), หน้า 161-162. ความผิดอุกฉกรรจ์ บางประเภทอาจพิจารณาคดีโดยวิธี summary trial ได้ หากจำเลยยินยอม ในขณะที่ความผิดในประเภท non-indicatable offence จำเลยก็มีสิทธิของพิจารณาโดยลูกขุนได้.

ในชั้นการไต่สวนมูลฟ้อง ตาม Magistrates Courts Act 1952 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดย Criminal Justice Act 1967 จำเลยจะต้องทราบล่วงหน้าถึงสภาพคำฟ้องของโจทก์ และพยานหลักฐานที่โจทก์จะนำมาพิสูจน์ และจำเลยมีโอกาที่จะซักค้านพยานโจทก์เพื่อให้ศาลมีคำสั่งยกฟ้องคดีของโจทก์โดยทันที แต่ส่วนใหญ่แล้วจำเลยจะยังไม่ยกข้อต่อสู้ในชั้นนี้และจะยังไม่นำพยานมาสู้ข้อต่อสู้ ทั้งนี้เพราะจะเป็นการเปิดเผยข้อต่อสู้ของจำเลยก่อนชั้นพิจารณา

ในปัจจุบัน ตาม Criminal Justice Act 1967 หากจำเลยไม่ประสงค์จะต่อสู้ว่าคดีไม่มีมูล ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง คู่ความสามารถส่งบันทึกคำพยานเป็นหนังสือ (deposition) ให้แก่คู่ความอีกฝ่าย หากคู่ความอีกฝ่ายไม่คัดค้าน ก็สามารถอ้างบันทึกคำพยานดังกล่าวต่อศาลได้ และศาลจะรับฟังโดยถือเสมือนว่าพยานได้มาเบิกความที่ศาลเอง แล้วส่งคดีไปพิจารณาไปยังศาลที่มีอำนาจได้โดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานใดๆ ของโจทก์ในชั้นนี้อีก แต่หากจำเลยประสงค์จะต่อสู้คดีในชั้นนี้ โจทก์จะต้องนำพยานฝ่ายตนเข้าสู้ มีการซักถาม ถามค้านและถามตั้งพยาน ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้ จำเลยมีสิทธินำพยานเข้าสู้ รวมทั้งตัวจำเลยเองด้วย จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายเข้าดำเนินการแทนได้ ศาล Magistrate จะพิจารณาว่าคดีมีมูลหรือไม่ ควรส่งคดีไปพิจารณาไปยังศาลไหน ควรปล่อยตัวจำเลยชั่วคราว โดยมีประกันหรือไม่ เป็นต้น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องนี้จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า committal proceeding ⁷²

ในเรื่องการเปิดเผยข้อเท็จจริงในคดีอาญา หรือการยอมให้อีกฝ่ายเข้าส่งผู้พยานหลักฐานของฝ่ายตน ในชั้นก่อนการพิจารณา (pre-trial) นี้เดิมไม่มีการปฏิบัติตามหลัก Common law ในประเทศอังกฤษ เพราะถือว่าความประหลาดใจ (surprise) เป็นสิ่งที่ปกติสำหรับการดำเนินคดีตามระบบกล่าวหา ⁷³ ส่วนการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลย ศาล King's Bench ในคดี Rex V. Purnell ⁷⁴ ปฏิเสธคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอตรวจสอบ (inspect)

⁷² สุนัย มโนเมย์อุดม, ระบบกฎหมายอังกฤษ, หน้า 182 และ I.G.Carvell and E. Swinfen Green, Criminal Law and procedure (London: Sweet & Maxwell, 1970) p.211.

⁷³ Norton, "Discovery in the Criminal Process," p.11.

⁷⁴ Wils. 239, 95 Eng. Rep.595 (K.B. 1748).

สถานะและเอกสารของมหาวิทยาลัย Oxford ซึ่งจำเลยคนหนึ่งเป็นรองอธิการบดีอยู่ ศาลกล่าว
ว่า เพราะเป็นคดีอาญาและการกระทำดังกล่าวจะเป็นการบังคับให้จำเลยให้การประจานตนเอง
อย่างไรก็ดี ถึงแม้จะมีคำวินิจฉัยในคดีดังกล่าว ปฏิเสธการเปิดเผยข้อเท็จจริงของ
จำเลย ก็มีผู้วิจารณ์เชิงเปรียบเทียบว่า⁷⁵ ศาลอังกฤษดูแลแต่เฉพาะ "mansions" โดยไม่พูดถึง
"gatehouse" ซึ่งหมายถึงการชักชวนหรือบังคับให้จำเลยรับสารภาพ ที่ไม่ถือเป็นการเปิดเผย
ข้อเท็จจริงของจำเลยซึ่งที่จริงแล้ว การรับสารภาพนี้ถือเป็นข้อยกเว้นของหลัก common law ที่
ห้ามการเปิดเผยในคดีอาญา⁷⁶

ปัจจุบันในประเทศอังกฤษมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงก่อนการพิจารณาคดี โดยคู่ความ
ทั้ง 2 ฝ่ายมีหน้าที่ (obligation) ที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลที่แน่นอนของตน (certain
information) ให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามทราบ ซึ่งหน้าที่นี้ของพนักงานอัยการจะมีมากกว่าของ
จำเลย⁷⁷ โดยพนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงดังนี้

1. ข้อมูลที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อจำเลย รวมทั้งพยานหลักฐานที่พนักงานอัยการ
ไม่ประสงค์จะเรียกมาสืบในชั้นพิจารณาคดีด้วย โดยถือตามความเห็นของ Lord Denning
M.R.⁷⁸ ว่า

"หน้าที่ของพนักงานอัยการคือ... หากทราบว่าพยานที่จะให้ถ้อยคำที่มีแนวโน้ม
แสดงว่าจำเลยบริสุทธิ์ จะต้องเรียกพยานนั้นมา หรือแสดงคำกล่าวของพยานนั้นให้จำเลยทราบ
เพื่อเป็นประโยชน์ต่อตัวจำเลย และหากพนักงานอัยการไม่อาจรู้ถึงความน่าเชื่อถือของพยานนั้น ก็
ยังต้องแจ้งให้จำเลยทราบ เพื่อให้จำเลยเลือกเองว่าประสงค์จะเลือกพยานนั้นหรือไม่"

⁷⁵ Yale Kamisar ในบทความเรื่อง Criminal Justice in Our Time, Equal Justice in The Gatehouses and Mansions of American Criminal Procedure: From Powell to Gideon, From Escobedo to... เมื่อปี 1965 อ้างใน Norton, "Discovery in the Criminal Process", p.11.

⁷⁶ Ibid., p.11.

⁷⁷ Richard May, Criminal Evidence, (London: Sweet & Maxwell, 1986), p.106.

⁷⁸ ในคดี Dellison V. Caftery 1 Q.B. 348, p.369 (1965).

2. คำกล่าวที่ขัดกันเองของพยานของพนักงานอัยการ
3. ประวัติการจำคุกของพยานของพนักงานอัยการ
4. ประวัติการจำคุกของจำเลย

ส่วนหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงให้พนักงานอัยการทราบ ได้แก่ การแจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ล่วงหน้า * ซึ่งไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาความจริงให้ลึกซึ้งมากขึ้น หรือการปรับความสมดุลย์ในความสามารถทางการต่อสู้คดีของคุณความแต่อย่างใด เพราะในประเทศอังกฤษ พนักงานอัยการจะไม่ดำเนินคดีโดยเร่งเร้าให้มีการลงโทษจำเลย หากแต่อยู่

* สำหรับข้อต่อสู้เรื่องการป้องกันตัว และความวิกลจริต จำเลยมีภาระในการแสดงพยานหลักฐานเพื่อตั้งประเด็นข้อต่อสู้ (evidential burden) โดยจำเลยมีหน้าที่ต้องเสนอพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าข้อต่อสู้นั้นมีมูล หรือมีเหตุผล ภาระในการอ้างประเด็นข้อต่อสู้นี้ใช้ทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา (ซึ่งเป็นกรณีต่างจากภาระการพิสูจน์ตามกฎหมาย (legal burden) ที่มีหลักว่าผู้ใดกล่าวอ้างผู้ใดมีภาระการพิสูจน์) การที่จำเลยไม่สามารถนำเสนอพยานหลักฐานเพื่อตั้งประเด็นข้อต่อสู้มีผลเท่ากับทำให้โจทก์ชนะในประเด็นนั้น โดยไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ตามกฎหมาย เพราะทำให้ประเด็นนั้นไม่เป็นประเด็นแห่งคดีที่จะต้องพิสูจน์ด้วยพยานหลักฐาน และทำให้จำเลยไม่สามารถอ้างข้อต่อสู้นั้นได้ แต่หากจำเลยสามารถนำเสนอพยานหลักฐานถึงมูล หรือเหตุผลของข้อต่อสู้นั้นแล้ว ก็จะทำให้โจทก์ต้องมีภาระการพิสูจน์ในระดับสิ้นความสงสัยตามสมควร (beyond reasonable doubt) ว่าข้อเท็จจริงไม่เป็นเช่นที่จำเลยกล่าวอ้างเป็นข้อต่อสู้

ภาระการอ้างประเด็นข้อต่อสู้ทำให้โจทก์ทราบข้อต่อสู้ของจำเลยล่วงหน้าเช่นกัน แต่เป็นกรณีต่างหากจากการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าก่อนการพิจารณา เพราะมุ่งหวังผลในเรื่องภาระการพิสูจน์มากกว่า อย่างไรก็ตาม Professor Glanville William ไม่เห็นด้วยกับภาระที่วางนี้ โดยอ้างหลักตรรกศาสตร์ง่าย ๆ ว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะให้ทั้งโจทก์และจำเลยมีภาระการพิสูจน์ในประเด็นเดียวกัน รายละเอียดโปรดดู Sir Rupert Cross, *Cross on Evidence*, 6th ed. (London: Butterworths, 1985), p.110-112. และ Glanville Williams, "Evidential Burden on the Defence," 128 NLJ 182.

ในฐานะผู้บริหารความยุติธรรม ซึ่งมีหน้าที่เพียงการเสนอข้อเท็จจริงทั้งหมดต่อหน้าลูกขุน เพื่อช่วยลูกขุนให้บรรลุถึงความจริง หน้าที่ของพนักงานอัยการคือทำให้เกิดความยุติธรรมขึ้นเท่านั้น 79

วัตถุประสงค์หลักของการแจ้งข้อต่อผู้ลวงหน้า ในประเทศอังกฤษนี้อาจกล่าวได้ว่าเพื่อลดการสร้างพยานหลักฐานเท็จ เป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อต่อผู้เรื่องฐานที่อยู่ ซึ่งมีการอ้างเป็นข้อต่อผู้มากเป็นพิเศษ

ปี 1928 Lord Hewart C.J. กล่าวว่า การต่อผู้คดีเรื่องฐานที่อยู่เป็นข้อต่อผู้ที่ใช้มากจนเป็นเรื่องปกติวิสัย 80 ในคดี R.V. Bassnell 81 ผู้พิพากษาได้ให้ความเห็นว่า ข้อต่อผู้เรื่องฐานที่อยู่เป็นวัฒนธรรมเก่าแก่ในศาลที่จะพบในคดีแล้วคดีเล่า

ปัญหาที่พบในการต่อผู้คดีโดยอ้างฐานที่อยู่ก็คือ การอ้างพยานหลักฐานเท็จ Sir Michael Foster กล่าวว่า พยานหลักฐานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ เป็นเรื่องโกหกทั้งสิ้น แต่หากเป็นเรื่องจริงแล้ว จะเป็นพยานหลักฐานที่ดีมาก 82 ทั้งนี้ที่จริงแล้วข้อต่อผู้เรื่องที่อยู่เป็นข้อต่อผู้ที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองมากเพราะสามารถตัดความเป็นไปได้ของการกระทำความผิดโดยไม่ต้องพึ่งข้อต่อผู้อื่น ข้อเสียของข้อต่อผู้ในคดีนี้คือมีเพียงการอ้างพยานหลักฐานเท็จ (false alibi) ได้ง่ายดายเท่านั้นเอง ด้วยเหตุผลข้างต้น ตั้งแต่ปี 1967 เป็นต้นมา การต่อผู้คดี โดยอ้างฐานที่อยู่จะต้องแจ้งลวงหน้า 83 โดยอาศัย Criminal Justice Act 1967 มาตรา 11 (1) ที่บัญญัติว่า ในการพิจารณาตัดสินอาชญากรรม หากไม่ได้รับอนุญาตจากศาลแล้ว จำเลยไม่อาจนำสืบพยานเพื่อสนับสนุนข้อต่อผู้โดยอ้างฐานที่อยู่ได้ เว้นแต่ ก่อนสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้จำเลยได้ให้คำบอกกล่าวแสดงรายละเอียดของการอ้างฐานที่อยู่นั้น มาตรา 11 (8) บัญญัติว่า ระยะเวลาที่กำหนดไว้ หมายถึง

79 คณิง ภาชัย, "วิธีพิจารณาความอาชญาตามกฎหมายอังกฤษ", อัยการ 10 (เมษายน 2530): 9.

80 ในคดี R.V. Liddle 21. Cr. App. R.3, 13.

81 Cr.L.R. 559 (1961).

82 Disclosure on the Crown Law, 2nd ed., p. 368, quoted in, Gooderson, Alibi, p.29.

83 Gooderson, Alibi, p.1.

ระยะเวลา ๑๕ วันนับแต่วันสิ้นสุดกระบวนการวินิจฉัยอาชญากรรมในชั้นศาลชั้นอุทธรณ์ และห้ามศาลอนุญาตให้บุคคลใดเข้าเบิกความเป็นพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ เว้นแต่

- 1) การแจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ได้แสดงชื่อและที่อยู่ของพยานบุคคล หรือถ้าหากยังไม่ทราบก็แสดงเฉพาะข้อมูลที่จะช่วยในการค้นหาพยานบุคคลนั้นแล้ว
- 2) หากไม่ทราบชื่อและที่อยู่ของพยานบุคคล จำเลย ได้กระทำการพอสมควรเพื่อสืบหาชื่อและที่อยู่แล้ว
- 3) หากได้สืบหาชื่อและที่อยู่จนทราบแล้ว หรือได้สอบพบข้อมูลอื่นเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการสืบหา ได้แจ้งให้ศาลทราบแล้ว
- 4) หากผู้ต้องหาได้รับแจ้งจากพนักงานอัยการว่าไม่สามารถหาพยานพบตามชื่อและที่อยู่ที่ได้รับแจ้ง และผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลใหม่ไปทันทีที่ทราบ หรือหลังจากที่ได้รับแจ้ง

ในทางปฏิบัติ พยานของพนักงานอัยการที่จะนำมาโต้แย้งพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่จะต้องแจ้งให้จำเลยทราบเมื่อใดที่นั้นขึ้นอยู่กับคำสั่งของศาล^{๘๔} การแจ้งข้อต่อสู้ให้จำเลยสามารถแจ้งต่อศาลในชั้นอุทธรณ์ฟ้อง หรือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรโดยตรงต่อพนักงานอัยการ ส่วนการแจ้งเพิ่มเติมตามข้อ 3 และ 4 ให้แจ้งต่อพนักงานอัยการ^{๘๕}

นอกจากนี้ยังมีแนวทางปฏิบัติสำหรับศาล Magistrate ในเรื่องการแจ้งให้จำเลยทราบถึงการต่อสู้คดีเรื่องฐานที่อยู่ว่า ศาลมีหน้าที่ต้องเตือน (warn) จำเลยว่า เขาจะไม่ได้รับอนุญาตให้ต่อสู้คดีเรื่องฐานที่อยู่และไม่ให้นำพยานเข้าสืบหากไม่ปฏิบัติตามมาตรา 11 นอกจากนี้ศาลยังต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงรายละเอียดของมาตรา 11 ด้วย^{๘๖} ศาลพิจารณานุญาตให้จำเลยนำพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่เข้าสืบได้ หากจำเลยไม่ได้รับแจ้งดังกล่าวข้างต้นในชั้นอุทธรณ์

^{๘๔} E.R. Baker and F.B. Dodge, Police Promotion Handbooks : Criminal Evidence & Procedure, 6th ed. (London: Butterworths, 1979) p.59.

^{๘๕} Ibid., p.59.

^{๘๖} Magistrate's courts Rules 1968.

มูลฟ้อง ๘๗ โดยเป็นหน้าที่ของเสมียนศาล (the clerk to the justices) ที่จะส่งรายงานเกี่ยวกับแจ้งล่วงหน้าถึงการต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ของจำเลยว่าจำเลยได้รับแจ้งถึงความต้องการที่จำเลยจะต้องแจ้งล่วงหน้าถึงข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่หรือไม่และจำเลยได้ต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่หรือไม่รวมทั้งระบุสถานที่ที่จำเลยอ้างเป็นข้อต่อสู้พร้อมทั้งลงชื่อรับรองไปยังศาลซึ่งทำการพิจารณาคดี (Crown Court) ๘๘

ปัญหาในเรื่องการแจ้งล่วงหน้าถึงข้อต่อสู้และพยานหลักฐานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ จะเกิดขึ้นในกรณีเมื่อพนักงานอัยการได้รับแจ้งชื่อและที่อยู่ของพยาน แล้วเรียกพยานมาสอบสวนก่อนการพิจารณาและมีประเด็นขึ้นมาว่า พนักงานตำรวจสอบสวนโดยไม่ชอบ ในเรื่องนี้มีข้อเสนอแนะว่า เจ้าพนักงานตำรวจควรแจ้งให้แก่นายจำเลยทราบถึงข้อที่สอบสวนและให้โอกาสนายที่จะเข้าฟังหรือสอบสวนต่อหน้าบุคคลที่เป็นกลาง (independent person) ๘๙

จะเห็นว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยโดยการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า ในประเทศอังกฤษ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล มากกว่าจะเป็นเรื่องระหว่างพนักงานอัยการ กับจำเลย นอกจากนั้นบทลงโทษ (การตัดพยาน) สำหรับการไม่แจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้า ก็อยู่ในดุลยพินิจของศาลเช่นกัน ดังที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลสูงในคดี R.V. Sullivan ๙๐ ว่าเพียงแต่จำเลยมิได้แจ้งข้อต่อสู้ภายในกำหนดเวลานั้นไม่ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องปฏิเสธการเรียกพยานที่จะมาให้การประกอบข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ เพราะเหตุผลของการกำหนดเวลาให้จำเลยต้องแจ้งก่อนการพิจารณานั้นก็เพื่อให้พนักงานอัยการได้มีเวลาสำหรับการสืบสวนก่อนที่การพิจารณาจะเริ่มขึ้นเท่านั้น และดังนั้นการอ้างฐานที่อยู่ที่ไม่ได้แจ้งไว้ก่อน พนักงานอัยการจึงอาจสืบหักล้างได้ภายหลังจากที่จำเลยสืบพยานเสร็จแล้ว และแม้ภายหลังที่นาย จำเลยกล่าวสรุปคดีฝ่ายตนแล้วก็ตาม ๙๑

๘๗ Baker and Dodge, Police Promotion Handbooks : Criminal Evidence & procedure, 6th ed. p.59.

๘๘ Ibid., p.60.

๘๙ Ibid., p.60.

๙๐ 1970.

๙๑ คณิง ฤกษ์ชัย, "วิธีการพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ", หน้า 12.

นอกจากนี้ศาลอาจไม่อนุญาตให้ขยายเวลาให้จำเลยแจ้งข้อต่อสู้และพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่หากเห็นว่าพยานเหล่านั้นไม่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยของลูกขุน เช่นในคดี Paul John Cooper V.R. (1979) ที่ผู้อุทธรณ์กับพวกอีก 2 คน ถูกฟ้องในข้อหาฆาตกรรมคดีหนึ่งไปโดยปราศจากอำนาจ ผู้อุทธรณ์ตั้งเจนาพยาน 2 คน เข้ามาสนับสนุนข้ออ้างเรื่องฐานที่อยู่เพื่อโต้แย้งข้อกล่าวหาในการพิจารณาคดี แต่ปรากฏว่า ทนายของผู้อุทธรณ์มิได้ระบุแจ้งหลักฐานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเมื่อการพิจารณาคดีได้เริ่มขึ้น ทนายความอีกคนหนึ่งได้ขอสืบพยาน 2 คนนั้น เพื่อสนับสนุนข้ออ้างเกี่ยวกับฐานที่อยู่ แต่ผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาคดีได้พิเคราะห์แล้วไม่อนุญาต การพิจารณาได้ดำเนินต่อไปและผู้อุทธรณ์ได้ถูกพิพากษาลงโทษ ในการอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อ้างเหตุผลว่า การที่ผู้พิพากษาคัดสินไปเช่นนั้นเป็นการผิดพลาด

ศาลอุทธรณ์แห่งประเทศอังกฤษ วินิจฉัยว่า ในกรณีดังกล่าว แม้ว่าผู้พิพากษาที่ทำการพิจารณาคดีซึ่งใช้ดุลพินิจผิดพลาด เพราะควรจะอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์นำหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้มาแสดงต่อศาลได้ แม้จะพ้นเวลาที่ระบุแจ้งหลักฐานดังกล่าวแล้ว และอนุญาตให้โจทก์เลื่อนคดีออกไปตามที่คิดว่าจะเป็นการเหมาะสม เพื่อที่จะได้สืบสวนหลักฐานและพยานเกี่ยวกับฐานที่อยู่ก็ตาม แต่เมื่อศาลจะได้เห็นค่าแถลงของพยาน 2 คน ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้เขามาเป็นพยาน และได้วินิจฉัยแล้วว่า หากคณะลูกขุนได้ทราบเรื่องต่างๆ เหล่านี้แล้วก็จะไม่เปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัยให้แตกต่างไปจากเดิมเช่นนี้ ศาลอุทธรณ์จึงเห็นสมควรให้ยกอุทธรณ์

ในปัจจุบัน ประเทศอังกฤษมีแนวโน้มที่จะนำวิธีการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าไปใช้สำหรับข้อต่อสู้ทุกประเภท⁹² แสดงถึงการประสบความสำเร็จในการนำวิธีการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าในประเทศอังกฤษ

ในปี 1984 อังกฤษได้ขยายขอบเขตของการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยให้ครอบคลุมไปถึงการเปิดเผยพยาน ซึ่งต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน (expert evidence) ด้วยโดยบทบัญญัติของ Police and Criminal Act 1984 มาตรา 81 ให้คู่ความที่อ้างพยานที่

⁹² ในรายงานของ Criminal Law Revision Committee ครั้งที่ 9 เมื่อปี 1966 และเมื่อปี 1975 Bulter Committee เสนอให้มีการแจ้งล่วงหน้าสำหรับการต่อสู้เกี่ยวกับความผิดปกติทางจิตใจ ด้วยเงื่อนไขเกี่ยวกับการต่อสู้คดีโดยอ้างฐานที่อยู่ ดู Gooderson, *Alibi*, pp.245-246.

ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะด้าน ต้องเปิดเผยพยานให้อีกฝ่ายทราบ หากไม่เปิดเผยแล้วห้ามนำพยานที่ต้องใช้ความชำนาญนั้น เข้าสืบ วันแต่ได้รับอนุญาตจากศาล

วัตถุประสงค์ของบทบัญญัตินี้⁹³ ก็เพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานอัยการมีโอกาสประเมินพยานที่มีความซับซ้อนล่วงหน้า เช่น พยานทางแพทย์หรือทางด้านนิติเวช และเพื่อหลีกเลี่ยงการเลื่อนคดีที่ทำให้การพิจารณาคดีต้องชักช้าขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังมิได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้บทบัญญัตินี้ เพราะตามหลักเดิมของอังกฤษนั้นปกติพนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องเปิดเผยพยานหลักฐานของตนอยู่แล้ว แต่จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องเปิดเผยพยานหลักฐานของตนให้พนักงานอัยการทราบ นอกจากกรณีการต่อสู้คดีโดยอั้งฉฉานที่อยู่ ดังนั้นจึงยังเป็นปัญหาอยู่ว่าบทบัญญัตินี้จะกลับหลักเดิมที่วางไว้หรือไม่⁹⁴

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยในประเทศอังกฤษยังมีอยู่น้อยมาก อาจเป็นเพราะเหตุผล 3 ประการคือ บทบาทของพนักงานอัยการ ซึ่งไม่ค่อยมีลักษณะเป็นคู่ความฝ่ายตรงข้ามกับจำเลยมากนัก ประการหนึ่ง แนวความคิดในเรื่องเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้การปรักปรำตนเอง และสิทธิที่จะไม่ให้การของผู้ต้องและจำเลยประการหนึ่ง กับหลัก common law ที่ถือว่าการสร้างความประหลาดใจในชั้นพิจารณาเป็นเรื่องปกติในการพิจารณาคดีอาญา การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยในประเทศอังกฤษที่ปรากฏและพัฒนาามากที่สุดคือ การแจ้งข้อต่อสู้เรื่องฐานที่อยู่ล่วงหน้าในชั้นก่อนการพิจารณา ด้วยวัตถุประสงค์ในการลดการสร้างพยานหลักฐานเท็จ และโดยเชื่อว่าการแจ้งล่วงหน้าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริสุทธิ์ และเป็นอุปสรรคต่อผู้กระทำผิด⁹⁵ ส่วนแนวโน้มในการแจ้งข้อต่อสู้ล่วงหน้าในอนาคตอันใกล้นี้ จะนำไปใช้สำหรับข้อต่อสู้ทุกประเภทของจำเลยทีเดียว

⁹³ Richard May, Criminal Evidence, p.85.

⁹⁴ Ibid., p.86.

⁹⁵ Gooderson, Alibi, p.64

3.3 การเปิดเผยข้อเท็จจริงในประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย

ประเทศที่ใช้ระบบ civil law มีการค้นหาความจริงในคดีอาญาตามระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ที่มีแนวความคิดว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ จึงมีการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งจัดหาพยานหลักฐานและลงโทษเอง ด้วย จึงมีผลต่อการดำเนินคดีที่องค์กรของรัฐทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมต่างก็ร่วมมือประสานงานกันและค้นหาความจริง คู่ความไม่จำเป็นต้องรักษาผลประโยชน์ของตัวเองโดยจัดหาพยานหลักฐานมาเอง ดังนั้นการค้นหาความจริงในคดีอาญาตามระบบนี้ พยานหลักฐานจะถูกเสนอเข้าสู่การพิจารณาตัดสินฐานะพยานศาล⁹⁶ ไม่ใช่พยานของฝ่ายโจทก์หรือจำเลย ความจำเป็นในเรื่อง การถามคำถามโดยคู่ความฝ่ายตรงข้ามจึงไม่มีในระบบนี้⁹⁷ ขั้นตอนการพิจารณาตัดสินขั้นการรับฟัง พยานหลักฐานจะมีลักษณะกว้าง พยานหลักฐานที่น่าจะพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย สามารถเสนอเข้าสู่คดีได้เสมอ เพราะจุดสำคัญของระบบนี้จะไปอยู่ที่การซึ่งนำพยานหลักฐาน โดยศาลเสียมากกว่า ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก evaluation of evidence หรือ Prinzip der Beweiswardigung⁹⁸

กล่าวได้ว่าขั้นตอนในการเสนอพยานหลักฐาน (calling of evidence) ของ ประเทศในระบบ common law มีวิธีการที่ยุ่งยากและละเอียดอ่อนกว่าในประเทศ civil law เพราะวัตถุประสงค์ในการจำกัด หรือตัดพยานบางส่วนไม่ให้เข้าสู่การทดสอบ (examination) ในชั้นพิจารณา จึงต้องมีการเปิดเผยข้อเท็จจริงในชั้นเตรียมการพิจารณา⁹⁹ ซึ่งจะเห็นว่าเป็น

⁹⁶ คณิต ฌ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์ การพิมพ์, 2528), หน้า 8.

⁹⁷ คณิต ฌ นคร, "กรมอัยการ การปฏิรูปโครงสร้างและงาน," อัยการ 5 (กุมภาพันธ์ 2525): 51.

⁹⁸ Shigamisu Dando, Japanese Criminal Procedure, trans. B.J. George (New York: Fred B. Rothman & Co., 1965), p.203.

⁹⁹ Richard May, Criminal Evidence, (London: Sweet & Maxwell, 1986), p.303.

ระบบกระจายอำนาจพิจารณา อันมีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบการพิจารณาความของประเทศภาคพื้นยุโรป ที่เป็นระบบที่รวมเป็นเอกภาพ เป็นส่วนเดียวกันโดยตลอด¹⁰⁰ เพราะได้รับอิทธิพลมาจากหลักการของประเทศเยอรมันนี้ อันว่าด้วยความเป็นเอกภาพของกระบวนการพิจารณา (Verhandlungseinheit) การรวมอำนาจพิจารณา (Konzentrationsgrundsatz) และความเฉียบพลัน (Unmittelbarkeitsgrundsatz) ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นต้องมีขั้นตอนในการเสนอพยานหลักฐานโดยการเปิดเผยหรือตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณา เนื่องจากการค้นหาความจริงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่ต้องร่วมมือกัน และพยานหลักฐานที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาเป็นพยานศาล จึงมีความน่าเชื่อถือระดับหนึ่ง ต่างจากพยานของคู่ความที่มุ่งผลในทางต่อสู้ ที่กล่าวมานี้เป็นการมองในแง่ระบบ (systematic)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันระบบการพิจารณาคดีอาญาทุกประเทศต่างคลี่คลายเข้าหากัน จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีประเทศไหนที่ใช้ระบบกล่าวหาหรือไต่สวนแต่เพียงอย่างเดียว แต่การพิจารณาคดีอาญาจะมุ่งไปสู่การค้นหาความจริงให้ได้จริงแท้และสมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการดำเนินคดีอาญา ก็คือการชี้ขาดเรื่องที่ถูกกล่าวหา ซึ่งการชี้ขาดนั้นต้องอาศัยความจริง¹⁰¹ ในหัวข้อนี้จะศึกษาการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยในประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่น เนื่องจากประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศต้นแบบของระบบ civil law ประเทศหนึ่ง ส่วนประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศที่มีการพัฒนากฎหมายมาพร้อมๆ กับประเทศไทย และมีลักษณะของระบบกฎหมายใกล้เคียงกับไทยมาก คือได้รับอิทธิพลของระบบ common law อยู่พอสมควร

3.3.1 ฝรั่งเศส

ในฝรั่งเศสไม่มีกระบวนการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยที่แยกออกมาโดดเด่นชัดเจน เช่นในสหรัฐอเมริกาหรืออังกฤษ แต่อาจกล่าวได้ว่ามีการเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยบางประการในการสอบสวนพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดี

¹⁰⁰ อภิวัตน์ เพ็ชรศิริ, "การพิจารณาคดีของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา : ระบบพิจารณาแบบไบบ์เฟอร์เมชั่น," นิติศาสตร์ 10 (กรกฎาคม-กันยายน 2521): 438.

¹⁰¹ คณิต ผน นทร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หน้า 3.

กระบวนการพิจารณาคดีขั้นสอบสวนก่อนการพิจารณา (pre-trial inquiries) ในประเทศฝรั่งเศส เสริมวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ข้อเท็จจริงทั้งหมดทั้งเป็นคุณและโทษ ต่อจำเลย จะถูกเปิดเผยในชั้นพิจารณาคดี (trial) และเพื่อลดความเสี่ยงของผู้บริสุทธิ์มิให้ถูกส่งเข้าไปสู่กระบวนการขึ้นพิจารณา การสอบสวนก่อนการพิจารณาช่วยให้ประเด็นถูกกำหนดชัดเจนขึ้น และมีความเสี่ยงในการสร้างพยานหลักฐาน โดยเสนอพยานหลักฐานใหม่เข้าสู่การพิจารณา ซึ่งทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่มีโอกาสทำลายน้ำหนักหรือแสดงพยานหลักฐานตอบโต้ในภายหลัง ดังนั้นการสอบสวนในฝรั่งเศสจึงสอบสวนข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับคดี ผู้ต้องหาจะถูกสอบสวนพร้อมทั้งมีสิทธิเรียกพยานหลักฐานที่ผู้ต้องหาต้องการให้สอบสวน แต่ผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ตอบคำถามหรือเปิดเผยข้อต่อสู้ และสามารถเปลี่ยนข้อต่อสู้ใหม่ได้เสมอก่อนการพิจารณา ในขณะที่ได้รับทราบคดีที่ปรักปรำตนล่วงหน้า (ก่อนการพิจารณา) อย่างละเอียดชัดเจน เพราะสามารถตรวจดูและศึกษาสำนวนของพนักงานสอบสวนได้ ¹⁰²

การที่ให้มีการสอบสวนผู้ต้องหาและพยานของผู้ต้องหานั้นก็เพื่อมิให้สำนวนสอบสวนมีแต่พยานของผู้เสียหายฝ่ายเดียว (unbalance evidence) นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันมิให้จำเลยที่ไม่สุจริตที่ได้ทราบข้อเท็จจริงในคดีทั้งหมดที่ปรักปรำตน สามารถรอกจนกว่าถึงชั้นพิจารณาคดีเพื่อเสนอพยานหลักฐานเท็จได้ ¹⁰³

อย่างไรก็ตาม สำนวนการสอบสวนนี้จะส่งให้ศาลก่อนการพิจารณา และพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาจะไม่ถูกผูกมัดโดยข้อเท็จจริงในสำนวน ทั้งนี้เพราะหน้าที่ในการค้นหาพยานหลักฐานอยู่ที่ศาล ไม่ใช่คู่ความซึ่งเป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ในคำพิพากษา

ระบบกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนของระบบไต่สวน เห็นว่าการปล่อยยี่หัดหน้าที่ในการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลอยู่ในมือของคู่ความทั้ง 2 ฝ่าย จะทำให้มีการปกปิดพยานหลักฐานและสร้างพยานหลักฐานเท็จ บิดเบือนความจริงที่เสนอต่อศาล เพื่อทำลายพยานหลักฐานที่เป็นโทษ และสร้างพยานหลักฐานที่เป็นคุณต่อตนเอง คำพิพากษาจึงยากที่จะสมบูรณ์

¹⁰² หรือของ Magistrate ในการคดีร้ายแรงที่ Magistrate จะเป็นผู้สอบสวน.

¹⁰³ Albert V. Sheehan, Criminal Procedure in Scotland and France, (Scotland: McCorquodale (Scotland) Ltd., 1972), p.25.

เพราะมาจากข้อเท็จจริงที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากเป็นไปไม่ได้ที่คู่ความจะเสนอพยานหลักฐานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

3.3.2 ญี่ปุ่น

การพิจารณาคดีอาญาในประเทศญี่ปุ่น แต่เดิมนั้นระบบศาลและวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นได้อิทธิพลมาจากระบบกฎหมาย civil law โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศฝรั่งเศส และเยอรมัน มาตั้งแต่ ค.ศ.1880 จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม อิทธิพลของกฎหมาย common law ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในกฎหมายของญี่ปุ่น อาทิเช่น ระบบ adversary system¹⁰⁴ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพยานนอกเล่า ระบบลูกขุน (ระบบลูกขุนของญี่ปุ่นถูกระงับการใช้ไว้ตั้งแต่ 1 เมษายน 1943 จนถึงปัจจุบัน) แต่อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของระบบกฎหมาย civil law ก็ยังฝังรากลึกลงไปอยู่ในระบบกฎหมายของญี่ปุ่น จึงทำให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของญี่ปุ่นมีลักษณะผสมของทั้ง 2 ระบบร่วมกัน

สิ่งหนึ่งที่พิสูจน์ว่า ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลของ adversary system มาจากระบบ common law ก็คือ การต่อสู้ระหว่างคู่ความ 2 ฝ่าย คือพนักงานอัยการกับจำเลย แต่ด้วยรากฐานจากระบบ civil law ทำให้ลักษณะการต่อสู้คดีมีแนวความคิดของกระบวนการควบคุมโดยเจ้าพนักงานของรัฐ (officially controlled proceeding) แทรกอยู่ด้วย โดยถือว่าลักษณะ adversary party system เป็นรูปแบบ แต่ในสาระ (substance) จะเป็นระบบการดำเนินโดยรัฐ ซึ่งยังต้องมีหน้าที่คุ้มครองสังคมอยู่ และจำเลยที่เป็นเอกชนคนหนึ่งซึ่งต้องการความคุ้มครองจากรัฐ ก็ถือว่ารวมอยู่ในประชาชนที่รัฐต้องคุ้มครองด้วย และเนื่องจากพนักงานอัยการซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐต้องไปทำหน้าที่เป็นโจทก์เสียแล้ว บทบาทนี้ศาลจึงต้องเป็นผู้แสดงเอง¹⁰⁵ ดังนั้น กระบวนการพิจารณาต่าง ๆ จึงเริ่มด้วยคู่ความเป็นผู้ยื่นคำร้องหรือคำขอเหมือนในคดีแพ่ง

ดั่งที่เรียกว่า "change of criminal procedure into civil procedure"

(Disposition-sprinzip)

¹⁰⁴ Shigamisu Dando, Japanese Criminal Procedure, p.82.

¹⁰⁵ Ibid., 83.

การพิจารณาคดีในประเทศญี่ปุ่นจึงมีขั้นตอน เริ่มจากการเสนอพยานโดยโจทก์ และจำเลยหรือทนายจำเลย ต่อศาลเพื่อนำเข้าสืบพยานในชั้นพิจารณา¹⁰⁶ ศาลอาจไม่อนุญาต หากพยานหลักฐานนั้นไม่เกี่ยวกับประเด็น (irrelevant) หรือที่ไม่มีสาระ (immaterial) อย่างไรก็ตาม ดุลยพินิจของศาลจะต้องชอบด้วยเหตุผลและหลักเกณฑ์นี้ใช้กับทั้งโจทก์และจำเลย และหากฝ่ายใดคัดค้านพยานเอกสาร รายงาน หรือพยานวัตถุของคู่ความฝ่ายตรงข้าม คู่ความต้องเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายตรวจดู (inspect) เอกสาร (documentary) พยานวัตถุ (real evidence) ที่ได้เสนอเพื่อขอเข้ามาสืบนั้น¹⁰⁷ วิธีการนี้มีขึ้นเพื่อให้คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ใช้สิทธิคัดค้านพยานประการหนึ่ง และเพื่อสร้างโอกาสล่วงหน้าในการหักล้างพยานนั้นก่อนการพิจารณาอีกประการหนึ่ง¹⁰⁸

การตรวจสอบพยานหลักฐานก่อนการพิจารณาคดีนี้ นอกจากคู่ความจะเป็นผู้ร้องขอตามหลัก adversary party principle (มาตรา 298 วรรคแรก) แล้ว ศาลอาจเป็นผู้ขอตรวจสอบเอง (ตามมาตรา 298 วรรค 2) หากเห็นว่าจำเป็นก็ได้ โดยอาศัยหลักการค้นหาความจริง (principle of substantive truth) และหลัก concept of officially - controlled prosecutions

จะเห็นว่าการเปิดเผยข้อเท็จจริงในประเทศญี่ปุ่น ไม่ถือเป็นกระบวนการปกติที่จะต้องปฏิบัติ หากแต่เป็นกระบวนการที่ขึ้นอยู่กับแต่ละกรณีไปว่ามีความจำเป็นต้องตรวจสอบก่อนหรือไม่ และการเปิดเผยข้อเท็จจริงนี้ กระทำได้โดยคู่ความทั้ง 2 ฝ่าย โดยถือว่าตามหลัก adversary ที่ต้องให้ทั้งสองฝ่ายมีความเท่าเทียมกันนั้น ได้ให้อำนาจสืบสวนอาชญากรรม (investigation of crime) แก่พนักงานอัยการ ซึ่งจำเลยไม่ได้รับ ในขณะที่เดียวกัน ก็ได้ให้การคุ้มครองจำเลย ซึ่งรัฐไม่ได้รับเช่นกัน โดยการจัดหาทนายและให้มีสิทธิสืบพยานไว้ก่อน

¹⁰⁶ Article 298 Code of Criminal Procedure 1948.

¹⁰⁷ Article 299 Code of Criminal Procedure 1948.

¹⁰⁸ Shigamisu Dando, Japanese Criminal Procedure, p.173. แต่สำหรับพยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ และผู้ตีความ (interpreter) หรือล่าม (translator) คู่ความจะต้องแจ้งชื่อที่อยู่ให้อีกฝ่ายทราบล่วงหน้าเสมอ.

(preservation of evidence) ซึ่งมีเฉพาะฝ่ายจำเลยเท่านั้น¹⁰⁹ การเปิดเผยข้อเท็จจริงของจำเลยจึงมีเหมือนกับฝ่ายโจทก์ แต่ก็ยังเป็นไปโดยจำกัดกว่าในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งอาจเป็นเพราะว่ายังมีลักษณะของระบบ civil law ซึ่งไม่มีความจำเป็นในการตรวจสอบพยานหลักฐานล่วงหน้ามากนัก ดังที่กล่าวข้างต้น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁰⁹ Ibid, p.84.